

ÁLLAMHÁZTARTÁSTAN

Dr. Bozsik Sándor

Egyetemi docens

Kötelező és ajánlott irodalmak

- Sivák József, Szemlér Tamás, Vigvári András: A magyar államháztartás és az Európai Unió közpénzügyei Complex 2013
- Cullis, J. – Jones, P.: Közpénzügyek és közösségi döntések, Aula, 2003.
- Jenei György: Közigazgatás-menedzsment, Századvég, 2005.
- Községi pénzügyek: Elmélet és gyakorlat a közép-európai átmenetben, Aula, 2000.
- Musgrave, R.A.-Musgrave, P.B.: Public Finance in Theory and Practice, McGraw-Hill, 1989.
- Osborne, D.-Hutchinson, P.: A kormányzás ára, Hatékonyabb közszolgáltatások megszorítások idején, Alinea, 2006.
- Stiglitz, Joseph E.: A kormányzati szektor gazdaságtana, KJK-Kerszöv, 2000.
- Zupkó Gábor: Közigazgatási reformirányzatok az ezredfordulón, Századvég, 2002.

Számonkérés módja

- **A számonkérés módja:**
- Aláírás feltétele: gyakorlatok 70%-n részvétel
- Egy kiválasztott önkormányzat/költségvetési szerv tervezésének áttekintése, és a beszámolójának bemutatása és elemzése (20 pont)
- Egy kiválasztott európai uniós ország közpénzügyének bemutatása megadott szempontok alapján – prezentáció és összehasonlítás (20 pont)
- Írásbeli dolgozat a vizsgaidőszakban: államháztartás és költségvetési gazdálkodás témaköréből (fogalom, feleletválasztós és esszé kérdés) (40 pont)

Európai ország bemutatásának szempontjai (Powerpointos prezentáció)

- Bevezetés (Területi elhelyezkedés, lélekszám, GDP/fő)
 - Konjunktúra (GDP, beruházások, fogyasztás, aktivitás, munkanélküliség)
 - Gazdasági egyensúly (Infláció, Kamatok alakulása, Költségvetés egyenlege, Folyó fizetési egyenlege (export-import))
- Költségvetés kiadási szerkezete az EU átlaggal összehasonlítva – hol több, hol kevesebb
- Főbb adófajták és adók bevételi szerkezete (fogyasztási, jövedelem, vagyon, társadalombiztosítás, stb.)
- Konklúzió –
 - Stabilitási és növekedési paktum előírásainak való megfelelés
 - SWOT elemzés

Önkormányzat gazdálkodásának bemutatása

- Költségvetés mérlege 2018 tény/2019 terv
- Kérdések: Hogyan alakulnak a főbb bevétel- és kiadáscsoportok? Saját, közhatalmi és intézményi bevételek aránya?
- Hogyan alakul a működési/felújítási/beruházási kiadás?
- Funkcionális szerkezet (városgazdálkodási, vagyongazdálkodási, egészségügyi, szociális, oktatási, sport, kulturális, igazgatási, egyéb)
- Lesz-e hiány/többlet?
- Adósságszolgálat értékelése
- Milyen beruházási arány (infrastruktúra, oktatás, szociális, városfejlesztés)

Államháztartástan tárgya

Államháztartástan?

- Állami pénzügyek
 - Közösségi pénzügyek
 - Kormányzati pénzügyek
- } public finance

Az állami szerepvállalás okaival, formáival, az államháztartás döntési és gazdálkodási sajátosságaival, valamint az érintett gazdasági szereplők viselkedési törvényszerűségeivel foglalkozik

Államháztartástan definíciója

- Dalton: Államháztartástan azon dolgok egyike, mely a közgazdaságtan és a politika határán áll. A közhatalom kiadásaival és bevételeivel, valamint ezek egymáshoz való igazításával foglalkozik.
- Taylor: Államháztartástan a közösségi intézmények finanszírozásával foglalkozik. Azokkal a bonyolult problémákkal, melyek a kormányzat bevételi és kiadási folyamatainak középpontjában állnak.
- Grooves: Államháztartástan a kormányzatok (szövetségi, állami és önkormányzat) bevételeinek és kiadásainak kezelésével foglalkozik. Négy fő területe: közbevételek, közkiadások, államadósság és a fiskális rendszer egészének bizonyos problémái, mint közpénz-adminisztráció és fiskális politika.
- **Definíció:** Az államháztartástan azzal foglalkozik, hogy a közhatalom HOGYAN szerzi meg a bevételeit, azokat MIRE költi, és MIKÉNT kezeli a bevételek és kiadások különbségét?

Néhány fontosabb területe

1. Adópolitika
2. Iparpolitika
3. Foglalkoztatáspolitiká
4. Gazdasági tervezés
5. Esélyegyenlőség
6. Gazdasági stabilitás
7. Fenntartható fejlődés
8. Pénzügyi szektor felügyelete

Mi is az állam?

- „Állam... akkor keletkezik, ha az egyén már nem önellátó, hanem sok mindenre szüksége van.”
(Platon)
- „Az állam én vagyok.” (XIV. Lajos)
- „... kereskedelem és ipar fokozatosan rendet és jó kormányzatot hoz...” (A. Smith)
- „Az adó végül is nem más, mint az a díj, amit azért fizetünk, hogy szervezett társadalomban élhetünk.”
(F. D. Rooseveltt)

Nyitott kérdések I

- Miért mondunk le kényszerűen jövedelmünk jelentős részéről, bizonyos célok megvalósítása érdekében?
- Mit jelent, hogy a mai gazdaságok mindegyike vegyes gazdaság?
- Több, vagy kevesebb közszolgáltatásra van-e szükség?
- Tehet-e valamit a kormányzat a magángazdaság versenyképességének javítása érdekében?
- Miért van szükség pénzügyi ellenőrzési intézményekre?

Nyitott kérdések 2

- Szükség van-e az önkormányzatokra?
- Jó-e, ha a közszolgáltatások biztosításában nemcsak a központi kormányzatnak van felelőssége?
- Szükséges-e és lehetséges-e mérni a közszolgáltatások „jóságát”? *(Mit értsünk jóságon?)*
- Milyen okok húzódnak meg a központi kormányzat és az önkormányzatok hitelfelvételei mögött?
- Hogyan hat a gazdaságra a különböző kormányzati szintek eladósodása?

Állam – kormányzat

- Az állam erőforrásokat központosít saját maga fenntartása érdekében
 - Az „állam háztartása” először azonos volt az uralkodók háztartásával
 - Városok és kisebb közösségek is elkülönült hatalommal biztosították létüket, függetlenségüket
- A polgári állam (monarchia vagy köztársaság) fenntartása is adókból lehetséges
 - A parlamentarizmusban az állami funkciók intézményesen elkülönültek
 - Az állami funkciók gyakorlásához szükséges feltételek biztosítása, vagyis az állam „menedzselése” a kormányzat feladatává válik

Adam Smith szerint az állam klasszikus feladatai

1. Megvédeni az országot a külső agressziótól
2. Fenntartani a társadalomban a jogot és a rendet
3. Közjavak létrehozása és fenntartása

Nincs benne:

1. Gazdasági beavatkozás
2. Szociális juttatások

John Stuart Mill felosztása

- Kötelező állami feladatok

1. Védelem

2. Jogbiztonság

3. Közjavak biztosítása (pénz kibocsátás, út- és kikötőépítés)

Választható állami feladatok

1. Olyan javak kényszer jellegű biztosítása, ami a közösségnek érdeke, de az egyénnek nem feltétlenül (oktatás)

2. Előrelátás hiánya vagy gazdasági kényszer miatt kell szabályozni (munkaidő nagysága)

3. Monopóliumok (gazdasági erőfölény) korlátozása

John Mayard Keynes

- Léteznek piaci kudarcok, mivel a piac csak az alábbi feltételek mellett működik tökéletesen:
 1. Tökéletes verseny (sok vevő és eladó)
 2. Nincs méretgazdaságosság
 3. Nincsenek externáliák
 4. Minden jószág magánjószág
 5. Tökéletes informáltság
 6. Tökéletes alkalmazkodóképesség (abszolút racionalitás)

Mivel vannak piaci kudarcok?

- Kormányzati beavatkozás kell
 1. Közjavak biztosítása
 2. Fogyasztóvédelem
 3. Gazdaság stabilizálása gazdasági ciklusok idején
 4. Versenyképesség fokozása
 5. Fogyasztás kívánt irányba terelése

Közpénzügy és magánpénzügyek összehasonlítása

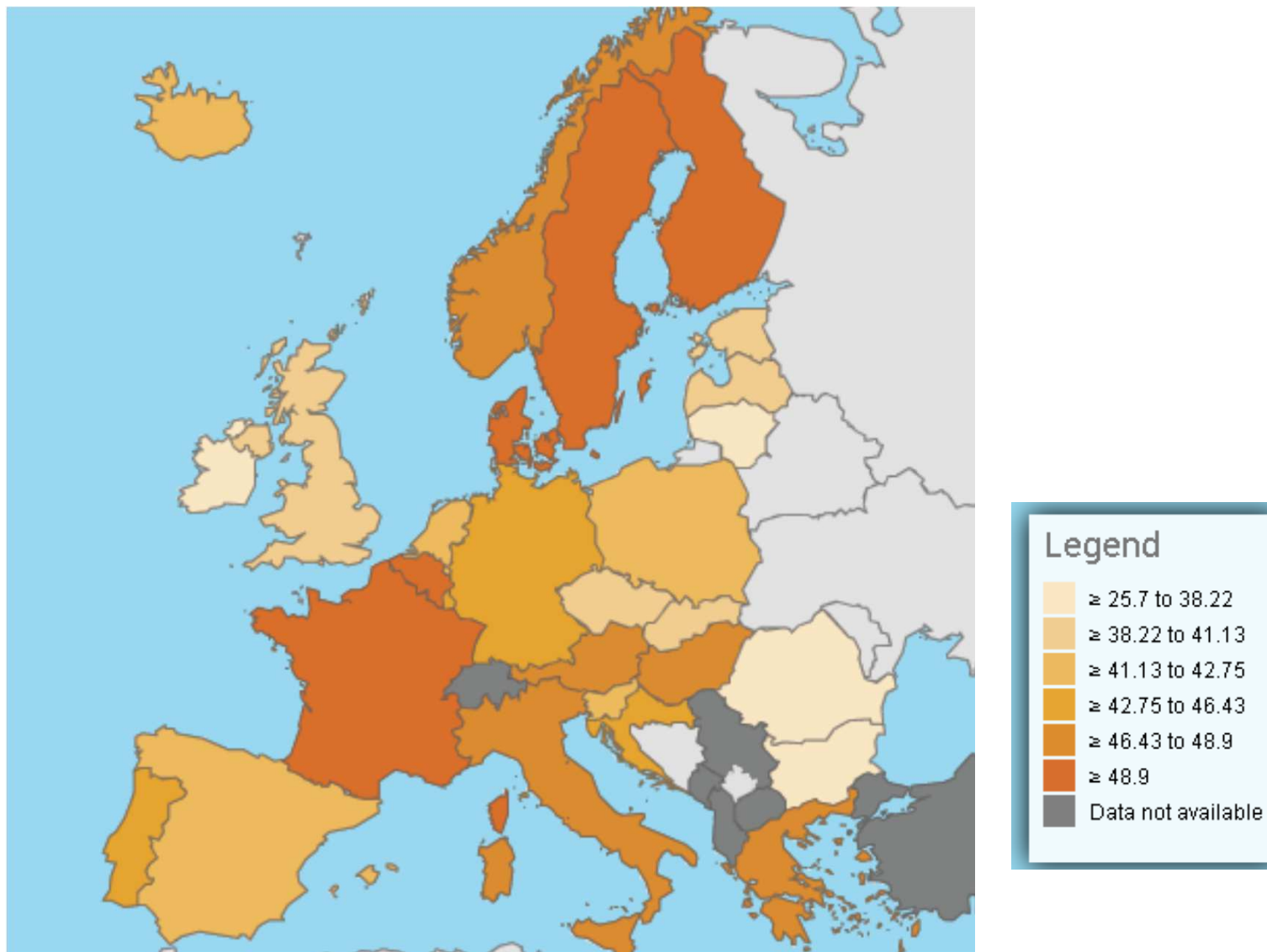
- Szempontok:

1. emberi igények kielégítése,
2. racionális magatartás,
3. korlátozott erőforrásokkal gazdálkodás,
4. tervezés és
5. hatékony management

Kiadások

- Az államháztartás kiadásai jelentik az **allokációs és elosztási** funkció érvényesítésének fő eszközét
- Jelentős mértékben (a bevételi politika és az adósság finanszírozás módja mellett) segítik a **stabilizációs** funkció érvényesülését
- A kiadási oldal tételei is több szempont szerint **csoportosíthatók**
 - Makroökonómiai hatás
 - Államháztartási statisztika

Kormányzati kiadások a GDP %-ban 2018-ban

Makroökonómiai hatás

- Igazgatási, védelmi és adminisztratív kiadások
- Anyagi és humán szolgáltatások biztosításával a különböző infrastruktúra elemek fenntartásával kapcsolatos működési és beruházási kiadások
- Háztartásoknak biztosított pénzügyi transzferek
- Vállalati szektornak nyújtott transzferek
 - A **szabad felhasználású** transzferek csak az adott szereplők diszponibilis jövedelmét növelik és nem biztos, hogy teljes összegben keresletnövekedést eredményeznek
 - A **kötött felhasználású** támogatások és a céltámogatás jellegű államháztartáson belüli transzferek lényegében kormányzati vásárlásként hatnak

Államháztartási statisztika

- **Adminisztratív csoportosítás**
 - A tervezés, végrehajtás és zárszámadás szervezeti egységei szerint különféle előirányzatok szerint összesíti a kiadásokat
- **Közgazdasági csoportosítása**
 - Bér-, bér jellegű kiadások és az ezekhez kapcsolódó közterhek
 - Beszerzési, szolgáltatásvásárlási kiadások
 - Transzferek, amelyek lehetnek szociális jellegű kifizetések és vállalati támogatások
 - Beruházási, vagy pontosabban felhalmozási kiadások és a kamatfizetések
- **Funkcionális, vagy ágazati besorolás**
 - az elosztás tartalmát, célját mutatja meg, vagyis a csoportosítás a különböző szakfeladatokra épülve történik

Classification Of Functions of Government: COFOG

- **F01 ÁLTALÁNOS KÖZSZOLGÁLTATÁSOK**
- **F02 Védelem**
- **F03 Rendvédelem és közbiztonság**
- **F04 Oktatás**
- **F05 Egészségügy**
- **F06 Társadalombiztosítási, szociális és jóléti szolgáltatások**
- **F07 Lakásügyek, települési és kommunális szolgáltatások**
- **F08 Szabadidős, kulturális és vallási tevékenységek, szolgáltatások**
- **F09 Tüzelő-, üzemanyag- és energiaellátás**
- **F10 Mező-, erdő-, hal- és vadgazdálkodás**
- **F11 Bányászat, ipar**
- **F02 Közlekedés és távközlés**
- **F13 Egyéb gazdasági tevékenységek és szolgáltatások**
- **F14 Környezetvédelem**
- **F15 Államadósság-kezelés, államháztartás finanszírozása**
- **F16 Főcsoportba nem sorolható tételek**

Kormányzati funkciók

- Az állam működtetésével kapcsolatos kiadások (F01+F02+F03)
- Jóléti funkcionális kiadások (F04+F05+F06+F07+F08+F14)
- Gazdasági funkciók (F09+F10+F11+F12+F13)
- Államadósság-kezelés
- Funkcióba nem sorolható kiadások

Államháztartás méretének alakulása

A kormányzati szektor kiadásai

- **Wagner törvény:** az ipari országokban a gazdaság fejlődését a közkiadások GDP-hez viszonyított emelkedő aránya kíséri
 - az államigazgatás és a gazdasági szabályozás költségei a társadalmi fejlődéssel relatíve növekednek
 - a jóléti és kulturális javak jövedelemrugalmassága egynél nagyobb
 - a gazdasági fejlődést az ipari monopóliumok számának növekedése kíséri, amelyek állami ellenőrzésének költségei növekednek

A kormányzati szektor kiadásai a GDP százalékában *(folyó árakon)*

	1880	1913	1938	1950	1973	1992	2012	2018
Franciaország	11,2	8,9	23,2	27,6	38,8	51	52,4	56,0
Németország	10	17,7	42,4	30,4	42	46,1	43,9	43,9
Japán	9	14,2	30,3	19,8	22,9	33,5	36	39,4
Hollandia	n.a.	8,2	21,7	26,8	45,5	54,1	45,9	42,2
Egyesült Királyság	9,9	13,3	28,8	34,2	41,5	51,2	44,6	40,8
Egyesült Államok	n.a.	8	19,8	21,4	31,1	38,5	36,6	37,9
Átlag	10	11,7	27,7	26,7	37	45,7	43,2	43,4

Az államháztartás bővülésének okai I

- Demográfia
 - Jóléti rendszerek fejlődése, a juttatások kiterjesztése, indexálása
 - A társadalom korstruktúrájának változása
(előregedés, aktív népesség arányának csökkenése)
- Női foglalkoztatás elterjedése + válások
 - Gyermekintézmények
 - Családtámogatási rendszerek
- Munkanélküliség növekedése
 - Strukturális munkanélküliség

Az államháztartás bővülésének okai 2

- **Érdekvédelmi csoportok**
 - Erős nyomást gyakorolnak az újraelosztás, az esélyegyenlőség biztosítása érdekében
- **Oktatási és egészségügyi szolgáltatások iránti igények robbanásszerű fejlődése**
 - Különösen az egészségügy növekvő költségei növelik ezen intézmények fenntartásával kapcsolatos kiadásokat
- **Területi egyenlőtlenségek kiegyenlítése**
 - Infrastrukturális hálózatok kiépítése

Az államháztartás bővülésének okai 3

- A második világháború utáni időszakban alkalmazott anticiklikus gazdaságpolitika
- A politikai verseny
 - Választások előtti költekezés
- Nemzetközi gazdasági folyamatok
 - Integrálódás és szabad kereskedelem miatt növekvő termelői és fogyasztói szubvenciók
- Állami foglalkoztatottak létszám növekedése
 - A közszektorbeli termelékenység elmaradása a versenyszektorból

Az államháztartás bővülésének okai 4

- Fiskális illúzió

- Inflációs időszakban (*az adókulcsok és adósávok változatlansága esetén*) növekvő nominális bevételek keletkeznek, amelyek a döntéshozókban gyakran „optikai csalódást” okoznak
- Az állami költekezés lehetőségeinek túlértékelése

- „Racsni hatás”

- A háborúk és más különleges helyzetek során az adófizetőkkel könnyebb elfogadtatni a kiadások növelését, az események elmúltával a kiadások nem állnak vissza ez eredeti szintre

Nőnek-e a fák az érig?

- Az államháztartás további bővülésének korlátai, avagy az eladósodás megfékezése
 - Bevételei oldalon: strukturális adóreformok
 - Kiadási oldalon: kiadáscsökkentő programok
 - Költségtervezés, végrehajtás, ellenőrzés szigorítása
 - Program- és teljesítményfinanszírozás növekvő súlya
 - Infrastrukturális beruházások
 - Közalkalmazotti létszám
 - Fizetések
 - Gazdasági szubvenciók
 - Jóléti kiadások

csökkentése

A költségvetési kiadások visszafogása

- A feladatmegosztás megváltozása
 - Központi kormányzat ↔ Helyi kormányzat
 - Közszektor ↔ Magánszektor
- Az állami jövedelemcentralizáció növekvő tendenciájának megfordulása
 - Közszolgáltató vállalatok privatizációja
 - Szolgáltatások piacosítása
- Önkormányzatok szerepvállalásának növekedése
Fiskális decentralizáció ↔
 - Közszolgáltatások biztosítása, ill. ezek szervezése

Közgazdasági iskolák az állam feladatairól

KÖZSZEKTOR

- Gazdaságosság
- Hatékonyság
- Eredményesség

MAGÁNSZEKTOR

- Jövedelmezőség
- Vállalati érték
- Piaci pozíció

A három „E” tényerése

A három „E”

- **Gazdaságosság („E”conomy)**
 - A szükséges erőforrásokat a legkisebb költséggel szerezzük meg
- **Hatékonyság („E”ffectiveness)**
 - Az egységnyi erőforrásra (inputra) eső kibocsátás szintjét jelenti
- **Eredményesség („E”fficiency)**
 - Az adott erőforrások felhasználásával előállított kibocsátással elért hatás (outcome), vagyis annak a kifejezése, hogy az adott közszolgáltatás végül is milyen jóléti többletet eredményezett

Állami szerepvállalás I.

- Az elméletek egy része a kormányzati gazdasági szerepvállalás **minimálisan** szükséges mértékét értelmezi
 - A kormányzati szerepvállalásra kizárólag akkor van szükség, ha az adott szükséglet kielégítését, vagy az éppen kívánatosnak tartott hatást a magán szektor és a piaci mechanizmus nem képes biztosítani
 - E felfogás a gazdasági értelemben semleges állam koncepcióját vallja, korlátozott kormányzati feladatkört és a piaci folyamatokba történő be nem avatkozást hirdetve

Állami szerepvállalás 2.

- Más közgazdasági álláspontok szerint a kormánynak a gazdaság működésébe **aktívan** be kell avatkoznia
 - E felfogások – különböző hangsúlyokkal – részben a piac működése által előidézett negatív, a társadalmi folyamatokra és a természeti környezetre gyakorolt hatásokat, részben a piacgazdasági rendszer önmagát destabilizáló működését vetik fel
 - Ezen „középutasnak” is nevezhető álláspontok nem tagadják a piaci koordináció meghatározó szerepét, de elengedhetetlennek tartják annak korrekcióját

Állami szerepvállalás 3.

- A harmadik felfogás típus a piaci mechanizmus kiegészítésén és korrekcióján túlmenően annak részbeni, vagy teljes mértékű **korlátozásának** szükségességét vallja
 - E korlátozás eszköze a termelési eszközök állami tulajdona és az erre épülő központi tervezés rendszere
 - Ezek a felfogások a gazdasági fejlődésben lemaradt országok felzárkózási kísérletei során ültetődtek át a gyakorlatba

Közgazdasági iskolák I.

• Liberalizmus

- Say – „a legjobban akkor tervezzük a közpénzügyeket, ha keveset költünk és a legjobb az összes adók közül, ami a legkisebb összegű.”
- Ricardo – „békés kormányzatot akarsz, csökkentsd az adókat”
- Angolszász (proceduális) liberalizmus (F. Hayek 1889-1992)
 - Az állam nem látja előre a piaci fejleményeket, ezért nem is várható, hogy a gazdasági rendszer alapelvei által megkövetelt politikának megfelelően cselekedjen
 - A kollektív cselekvés szükségességének minimumra csökkentése
- Ordo-liberalizmus (W. Röpke 1899-1966)
 - A szabadság kiegészítése gondosan megválogatott szabályokkal, intézményekkel
 - Az állam feladata szabályozó elvek lefektetése a gazdasági szereplők számára

Közgazdasági iskolák II.

- **Marxizmus (K. Marx 1818-1883)**

- A piaci koordináció ellentmondásainak elemzése
 - A piac különböző szereplői (tulajdonosok-munkavállalók; eladók-vevők; hitelezők-adósok; termelők-forgalmazók; stb.) jól definiálható ellenérdekekkel jellemezhetők, melyek kibékíthetetlenek
 - A munkamegosztás fejlődésével az egymásra utaltság fokozatosan nő, a gazdasági folyamatok szétDarabolása növeli a bizonytalansági elemeket
 - A pénznek a piaci koordinációban betöltött központi szerepe tovább növeli a bizonytalanságot
- Következmény: magántulajdon megszüntetése, közösségi tulajdonnal való felváltása

Közgazdasági iskolák III.

- **Keynesiánus (J.M. Keynes 1883-1946)**

- A piaci mechanizmus automatizmusai tökéletlenek
 - A kompetitív piac működési logikája hibás
 - Az egyes szereplők saját érdekeik szerinti racionális cselekvése (pl. profitmaximalizálás) szándékolttól eltérő helyzetet eredményez
- Megoldás
 - Kormányzati stabilizációs politika
 - Anti-ciklikus fiskális politika
 - Pótlólagos állami keresletbővítés (III. szektorban)
 - Automatikus eszközök
 - Diszkrecionális eszközök

Közgazdasági iskolák IV.

- **Institucionalizmus (J.K. Galbright 1908-2006)**
 - Marxi közgazdaságtani hagyományok folytatása
 - Kiemelt figyelem a politikai és gazdasági szervezetek szerepére
 - A hagyományos liberális elveken nyugvó közgazdaságtan kritikája
 - A kormányzati szerepvállalással kapcsolatos, tértől és időtől független elmélgedések alkalmatlanok bármilyen probléma megoldására
 - Profitmaximalizálás helyett biztonságra törekvés
 - Fogyasztói szuverenitás helyett a fogyasztó manipulálása

A közszektor alrendszerei

- **Államháztartás, vagy kormányzati szektor**
 - Bürokratikus koordináció: a gazdálkodás közjogi keretben, közvetlen politikai felügyelet mellett folyik
- **Önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok**
 - Működését a piaci koordináció mechanizmusa, ill. a privát szektorra jellemző jogi feltételrendszer szabályozza (társasági törvény, számviteli törvény, csődtörvény, stb.)
 - A politikai kontroll csak áttételes, a gazdálkodás rugalmas
- **„Harmadik szektor”: nonprofit, vagy nem kormányzati szervek (NGO)**
 - Alapítványok, karitatív szervezetek, egyházi intézmények, köztestületek, társadalmi szervezetek, közhasznú társaságok

Az államháztartás főbb jellemzői

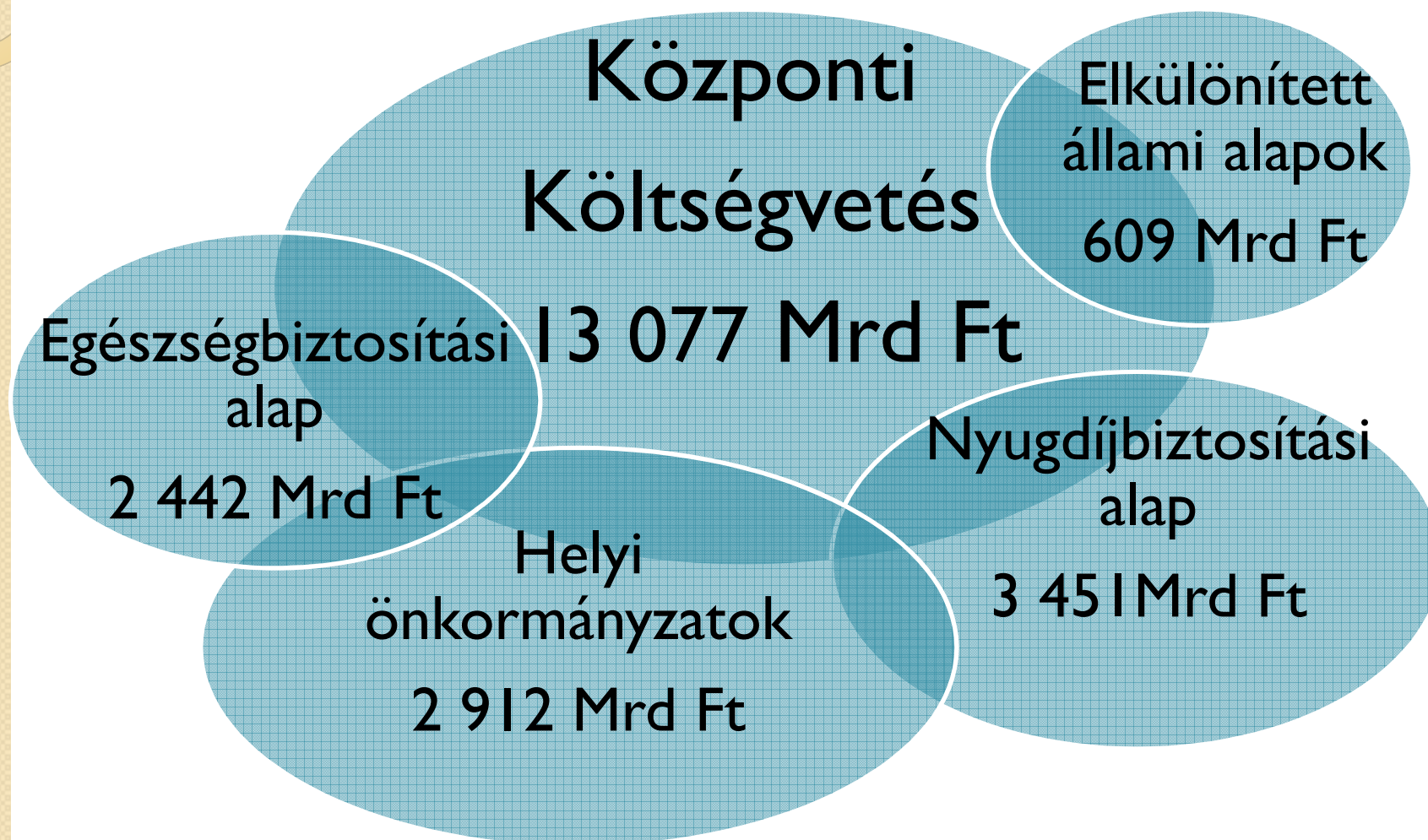
1. Szint

- Központi költségvetés (~53%)
- Társadalombiztosítási alapok
 - Egészségbiztosítási Alap (~11%)
 - Nyugdíjbiztosítási Alap (~18%)
- Elkülönített állami pénzalapok (~3%)

2. Szint

- Helyi önkormányzati szektor (~15%)

Az államháztartás finanszírozása 2019-ban 22 491 Mrd Ft

GDP: 41 361 mrd (2018)

Állam funkciói

Az állam funkciói

- **Adam Smith:** - a külső védelem és a belső rend biztosítása; az igazságszolgáltatás és bizonyos közintézmények (*amelyeket az egyéneknek nem érne meg fenntartani*) működtetése
- **Abraham Lincoln:** - ha a magánszféra egy szükséges feladatot nem tud, vagy csak rossz hatékonysággal, vagy igazságtalanul képes ellátni
- **Paul Samuelson:** - a hatékonyság, a stabilitás és az igazságosság biztosítása

Az állam funkcióinak csoportosítása (Mushgrave) I.

- **Szabályozó funkció:** - viselkedési szabályok megalkotása, azok betartásának ellenőrzése, valamint a feladatai ellátásához szükséges mértékben kényszer alkalmazása az állampolgáraival szemben
- **Allokációs funkció:** - az erőforrások társadalmilag kívánatos elosztásának biztosítása (*közjavak, magánjavak*)

Az állam funkcióinak csoportosítása II.

- **Redisztribúciós funkció:** - a nemkívánatos piaci jövedelmi és vagyoni aránytalanságok korrigálása (*adóztatás, támogatások, transzferek*)
- **Stabilizációs funkció:** - kiegyensúlyozott és fenntartható gazdasági növekedés elősegítése, a teljes foglalkoztatottságot közelítő szint biztosítása

I. A szabályozási funkció

- Nem közvetlen erőforrás allokáció
- A társadalmi együttélés intézményesítése és a normák megsértésének szankcionálása
- Normatív szabályozás
 - A gazdasági együttműködés keretfeltételeinek megteremtése
- Diszkrecionális szabályozás
 - A gazdasági szereplők, tevékenységek, tranzakciók meghatározott körét érinti
- Egyedi szabályozás
 - Meghatározott szereplőkre vagy javakra vonatkozik

2. Allokációs funkció

- A szükségletek bizonyos szegmensében az állam átveszi a piactól az erőforrások elosztását
- A bürokratikus koordinációval biztosítja az erőforrásokat a preferált célok megvalósításához
 - A piac működését **korrigáló** allokáció
 - Módosítja a piaci erőforrás- és jövedelemallokációt
 - Struktúrapolitikának is nevezik
 - A piac működését **pótló** allokáció
 - Állami beavatkozás, ahol a piac nem működik
 - Az állam közjavak és nem tisztán magánjóság előállítását biztosítja

3. Újraelosztási funkció

- A redisztribúció az államháztartás egésze által, makrogazdasági síkon megvalósított jövedelem újraelosztás
 - A gazdasági szereplők elsődleges jövedelme egy részének elvonása (centralizáció: államháztartási bevételek; jellemzően a GDP %-ában)
 - Majd ennek meghatározott célokra történő visszajuttatása (újra elosztás: államháztartási kiadások)
- A piaci mechanizmusból adódó jövedelem- és vagyoni differenciáló hatások mérséklése

4. Gazdasági stabilizáció

- A gazdasági folyamatokban tapasztalható ingadozások káros hatásainak mérséklése és a pénzügyi egyensúly biztosítása
- Általános célja
 - Teljes foglalkoztatottságot közelítő állapot
 - Kiegyensúlyozott, fenntartható növekedés
 - Árszínvonal emelkedésének kordában tartása
 - Egyensúly fenntartása
 - Belső (költségvetési mérleg)
 - Külső (folyó fizetési mérleg)

Közjavak, magánjavak

A tökéletes piac modellje

- A piacon kizárólag homogén magánjavak vannak
- A piacon végtelenhez közelítő számú eladó és vevő van, amelyek egyike sem képes tranzakcióival befolyásolni a piaci tényezőket
- A piacra történő belépést illetően teljes esélyegyenlőség van
- A piaci szereplők egyenlően informáltak a különböző folyamatokról, tranzakciókról

Milyen esetekben képtelen a piac, allokációs funkciójának betöltésére?

A javak típusgazdasága

- A tökéletes piac modellje feltételezi, hogy az előállított jószágok kizárólag homogén termékek és kizárólag **tiszta magánjavak**
 - A fogyasztók között rivalizálás van a fogyasztásban
 - Megvalósítható a fogyasztók bizonyos részének kizárása
 - A piacon, pénzért lehet megszerezni, a kínálatot egyéni termelők biztosítják
 - Magánjavak esetén a fogyasztó pontosan azonosítható
 - Magánjavak lényegében a hagyományos piaci áruk

Kollektív javak

- A tiszta közjavak azok a jóságok, amelyek fogyasztásából nem zárható ki senki, s amelyek egyének általi fogyasztása nem csökkenti a többiek rendelkezésére álló készletet, azaz nincs rivalizálás a fogyasztók között
- A közjavak fogyasztásában a kollektív fogyasztás a jellemző, azaz egyidejűleg többen is fogyasztják ugyanazon szolgáltatást
- A fogyasztásból nincs kizárási lehetőség

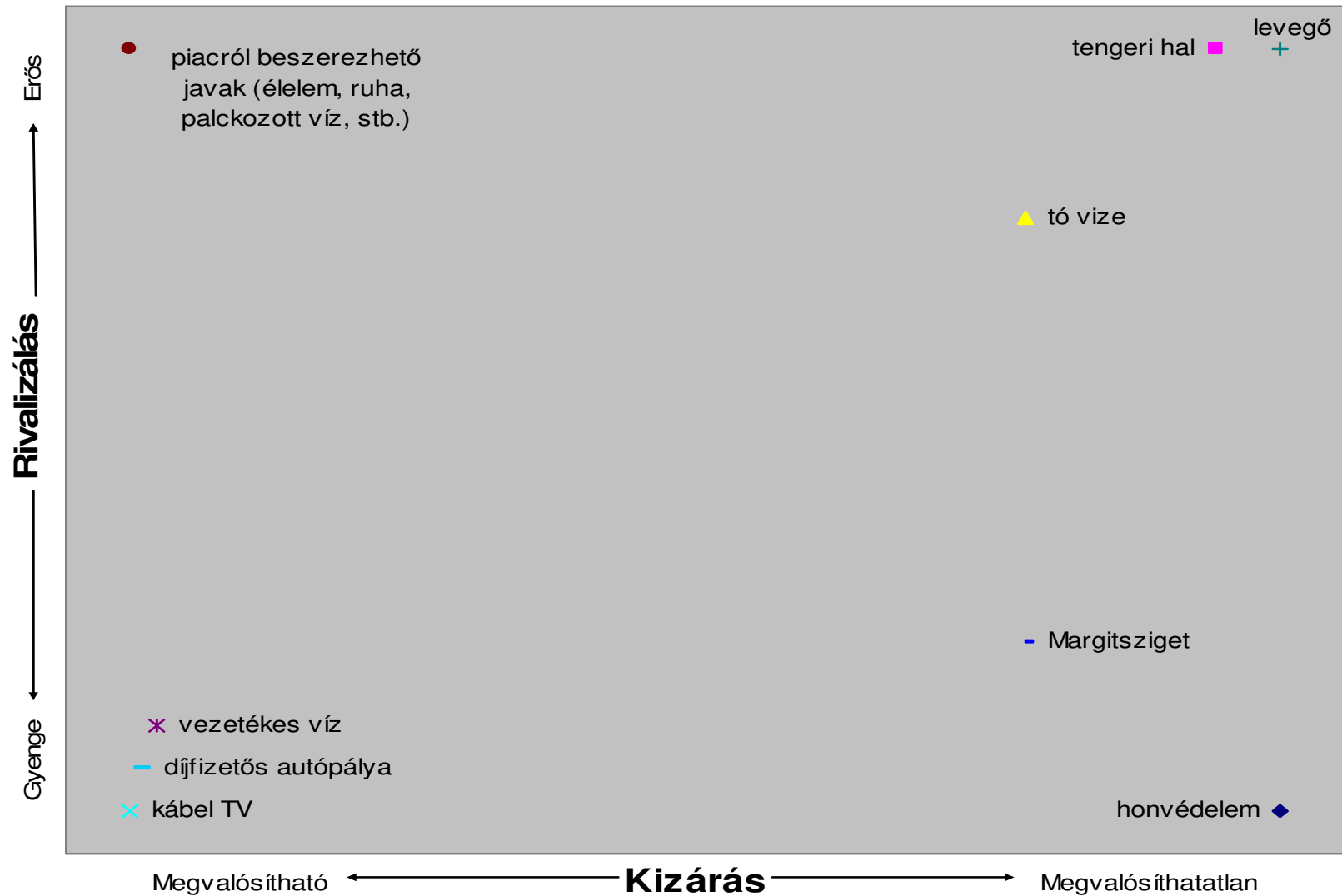
Közjavak

- Szabad természeti javak (víz, levegő stb.), amelyek korlátlanul és mindenki számára rendelkezésre állnak
- Termelt közjavak, amelyek termelési folyamat eredményei (út, kresztábla)
- Vegyes javak, melyek nem sorolhatók sem a közjavakhoz, sem a magánjavakhoz
 - Az egyéni fogyasztás nem csökkenti a rendelkezésre álló készletet, de bizonyos személyek kizárhatók belőle (pl.: kábeltévé-hálózat)

Kollektív javak térképe

	Kizárás lehetséges	Kizárás nem lehetséges
Versengő fogyasztás	Tiszta magánjóság (gáz, ivóvíz)	Közös készletű javak (levegő, vízkészlet)
Nem versengő fogyasztás	Díjfizető javak (tömegközlekedés, színház)	Tiszta közjóság (közvilágítás, településtisztaság)

A javak különböző típusai

Magánjavak és közjavak összehasonlítása

Jellemző	Magánjóság	Közjóság
<i>Kizárás</i>	könnyű	nehéz
<i>Fogyasztás</i>	egyéni, versengő	közös, nem versengő
<i>A fogyasztó költségeihez való hozzájárulása</i>	közvetlen, a fogyasztáshoz kapcsolódik; a fogyasztó fizet	közvetett, nem kapcsolódik a fogyasztáshoz; a közösség hozzájárulásaiból
<i>Profittermelő képesség</i>	rendelkezik	nem rendelkezik
<i>Mennyiség, minőség mérése</i>	könnyű	nehéz
<i>Teljesítmény mérése</i>	könnyű	nehéz
<i>Választási lehetőség a fogyasztó számára</i>	van	nincs
<i>Allokációs döntések</i>	egyéni döntések piaci eredője	kollektív döntés, politikai folyamat eredménye
<i>Tőkeigény</i>	átlagos,	magas,
<i>A „tőke” beruházás megtérülés</i>	átlagos	elhúzódó
<i>Állandó költségek aránya</i>	átlagos	jellemzően magas

A piaci szerkezet torzulásai

- A piaci szereplők száma korlátozott
 - A piacra lépés költségei miatt
 - A különböző technológiák által meghatározott méretgazdaságosság miatt
- A technológiák, ágazatok közötti különbözőségei és időbeni változásai a méretgazdaságossági viszonyokat változtatják
 - Egyes esetekben oligopol- és monopolhelyzetek jönnek létre
 - Oligopolhelyzet: eltérő K+F igény; nagy költségvonzat
 - Monopolhelyzet: közeli helyettesítő termékek hiánya

Információs aszimmetriák

- A gazdasági szereplők informáltsága a különböző javak **minőségéről** az esetek egy részében nem tökéletes
- Minél összetettebb egy jószág annál nehezebb a minőség megítélése
 - Az információ szerzés tranzakciós költségei viszonylag jelentősek lehetnek
 - E költségek miatt a hozzáférés nem mindenki számára lehetséges, az információ monopolizálható, magán jószággá alakítható
- Összetettebb esetekben (például egy ház, vagy egy gyártó csarnok megépítése) az ajánlati **árak** megismerése jóval összetettebb feladat
- A **jövővel** kapcsolatos bizonytalanságok is az információs problémák közé tartozik

Externáliák

- **Külső gazdasági hatás** alatt azt értjük, amikor egy gazdasági szereplő tevékenységével olyan **többletköltséget** (negatív externália), illetve olyan **többlethasznosságot** (pozitív externália) okoz, amely piaci ellentételezése elmarad
 - pozitív externáliák esetén a tipikus megoldás az állami támogatás
 - negatív externáliák esetén a kormányzat termék díjak, vagy speciális adók kivetésével tudja legalább részben internalizálni e kedvezőtlen külső hatásokat
- Coase – „magánalku megközelítés” nem kell minden externáliánál beavatkozni, mivel a beavatkozásnak is vannak költségei – károsodó vagyonnak tulajdonost kell adni
- Példa: horgász/halász versus folyó melletti vegyiüzem
- Feltétel: informáltság, ellenőrzés, jogkövetkezmény

Potyautas-probléma

- Polyautas – nem fizet a szolgáltatásért/termékért, de használja
- Példák:
 1. Nem szakszervezeti tag élvezi a szakszervezet által kiharcolt béremelést
 2. Feketegazdaságban dolgozó nem fizet adót, de élvezi a közszolgáltatásokat
 3. Közösségi legelőt nem tartja karban, de állatait ráhajtja

Következmény: bizonyos javak túlzott használata, finanszírozhatatlan közszolgáltatások

Megkülönböztetett javak

- **Meritorikus javak**

- Pozitív megkülönböztetést jelentenek
- Fogyasztása nem bízható teljes mértékben az egyéni preferenciákra
 - Ilyen lehet például az ingyenes védőoltás, az erősen szubvencionált oktatás
 - Bizonyos esetekben e javak fogyasztását az állam kötelezővé is teheti

- **Dimeritorikus javak**

- Negatív megkülönböztetést jelent
- A létező egyéni fogyasztói preferenciák ellenére termék díjakkal korlátozza (például dohány, alkohol)
- kategorikusan tiltja bizonyos javak (például drog) fogyasztását

Magán szektor

Kormányzati szektor

1. A gazdálkodás célfüggvénye	magán fogyasztás, jövedelem, vagyonérték maximalizálása;	újra választásra való törekvés; allokátori pozíció megszerzése;
2. Input jellege	munkaerő, gépek, berendezések, közbenső termékek	munkaerő és hosszú élettartamú állóeszközök;
3. Output jellege	magán jószág esetleg állam részére szállított közjószág;	közjavak, vagy közösségileg előállított magánjavak;
4. A finanszírozás forrásai	saját forrás és idegen forrás;	kényszer útján elvont bevételek, hitel, állami vagyon hasznosítása;
5. Kockázatok jellege	piaci kockázatok, pénzügyi és működési kockázatokat elsősorban a tulajdonosok, másodsorban egy szélesebb érdekhordozói kör viseli;	a gazdálkodás kockázatát a választópolgárok közössége viseli, pénzügyi és működési kockázatok az egyes intézményeknél;
6. Kontroll	piaci kontroll; tulajdonosi kontroll;	állami ellenőrzés rendszerei;
7. A pénzügyi-gazdálkodási problémák következményei	tulajdonosi érdek sérülése; csőd, felszámolás;	allokátori funkcióból való távozás kényszerei

Versenyképesség és az állam szerepe

Versenyképességi faktorok I

- **Gazdasági teljesítmény**
 - Hazai gazdaság
 - Nemzetközi kereskedelem
 - Külföldi beruházás
 - Foglalkoztatottság
 - Árszínvonal
- **Kormányzati eredményesség**
 - Államháztartás
 - Költségvetési politika
 - Intézményes keretek
 - Üzleti környezet
 - Társadalmi szerkezet

Versenyképességi faktorok II

- **Üzleti hatékonyság**
 - Termelékenység
 - Munkaerő piac
 - Pénzügyi szektor
 - A vezetés minősége
 - Értékrend
- **Infrastruktúra**
 - Alap infrastruktúra
 - Műszaki infrastruktúra
 - Tudományos infrastruktúra
 - Egészség és környezet
 - Oktatásügy

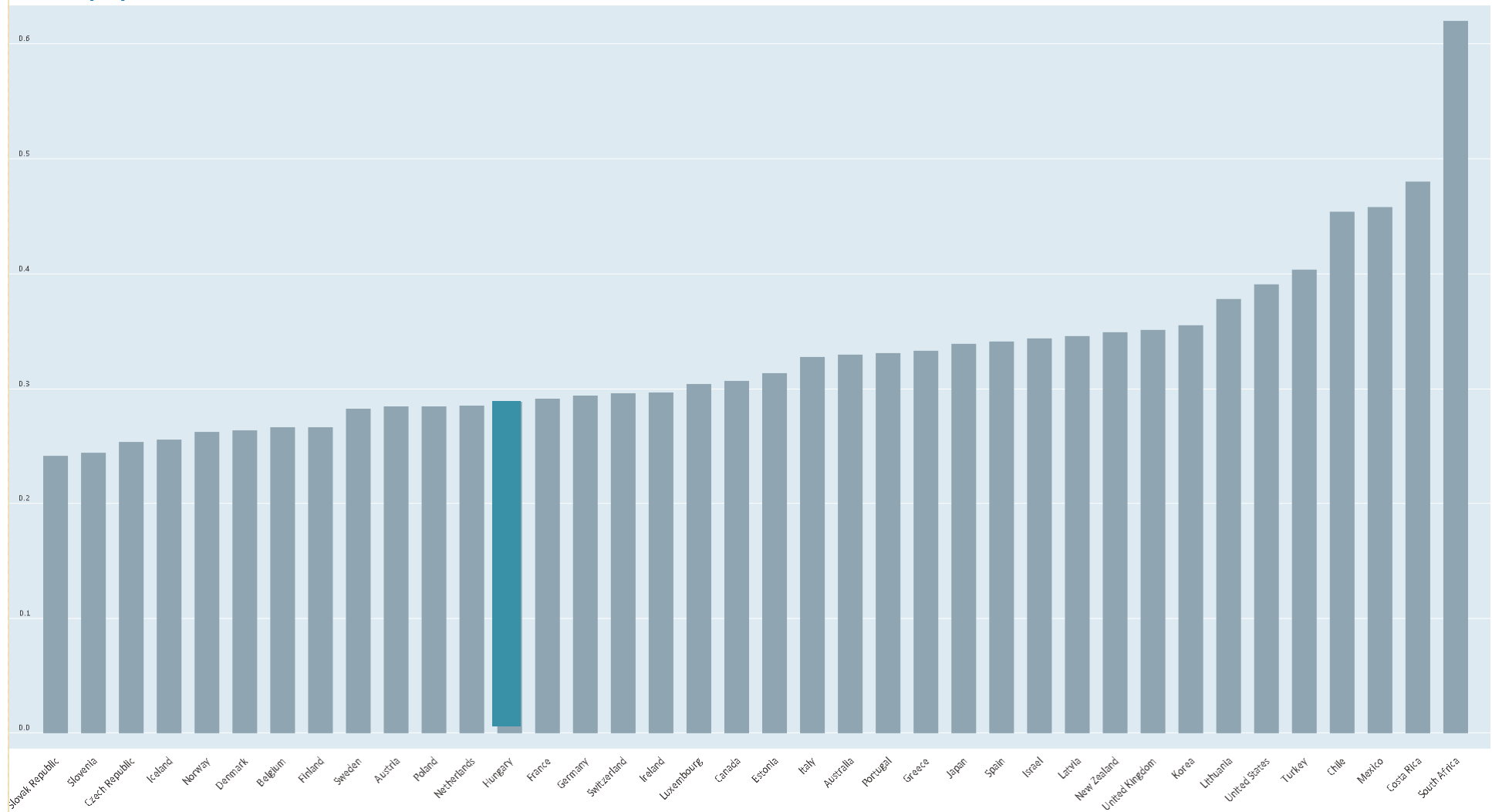
Gini-index

A Corrado Gini után elnevezett mérőszám a statisztikai eloszlások egyenlőtlenségeit méri.

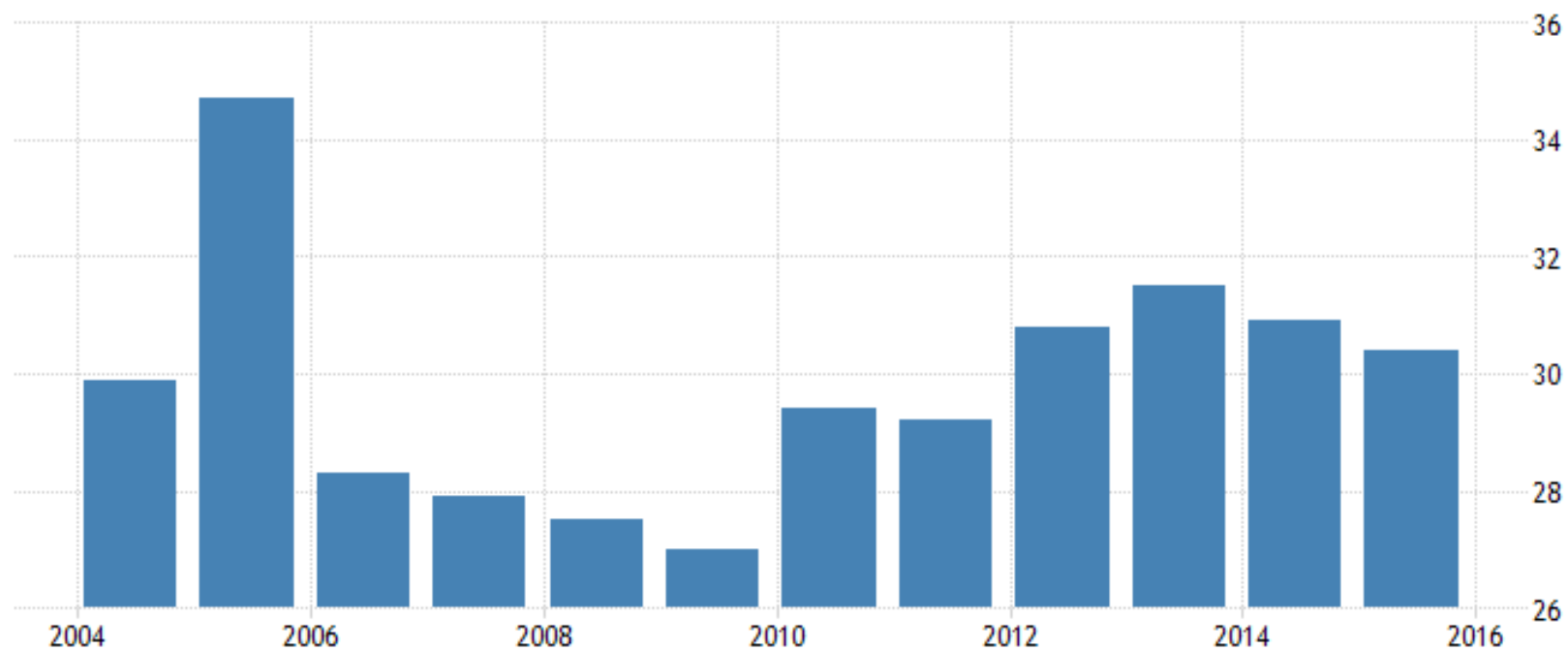
Jövedelmi eloszlásoknál úgy kell értelmezni, hogy ha az **értéke nulla**, akkor mindenki azonos jövedelemmel rendelkezik, ha **egy**, akkor egy emberé minden.

Gini-index 2017-ben

Income inequality Gini coefficient, 0 = complete equality; 1 = complete inequality, 2017 or latest available

Gini-index alakulása Magyarországon

WORLD BANK | TRADINGECONOMICS.COM

1Y

5Y

10Y

MAX

Compare

Embed

Nem piaci (politikai) döntések

- A politikai döntést sok embernek egyidejűleg kell meghozni
 - Széles döntési szabadsággal felruházott képviselők
 - Nem biztosított automatikusan a választói szándék teljesülése
- A politikai döntési folyamatban részt vesznek a döntésben közvetlenül nem érintettek is
 - Az érdekek és ismeretek nem megfelelő reprezentálása
 - „Racionális tájékozatlanság” a jellemző
 - Az egyes szavazó **ráhatása** a választás kimenetelére és **érdekeltsége** az adott kérdésben nem áll arányban a jó döntéshez szükséges információ megszerzésének költségével
 - A választó **nem tesz erőfeszítéseket** az információ megszerzése érdekében

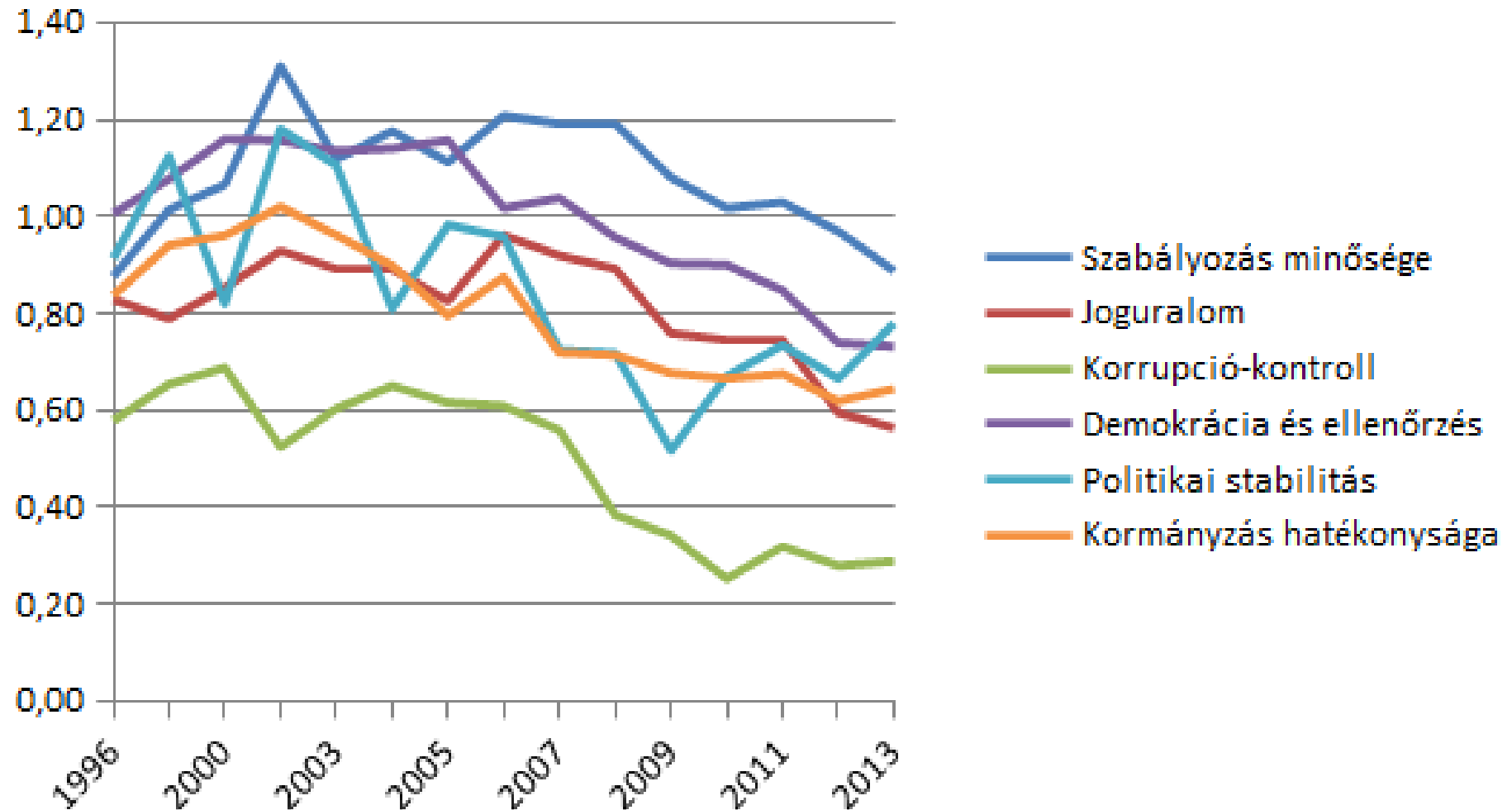
A kormányzati tökéletlenségek okai I

- A politikai verseny tökéletlenségei
 - Választási mechanizmus
 - Politikusok képességeinek, programjainak, tényleges tevékenységeinek nem teljes ismerete
- Az államháztartás bevételeinek és költségeinek szétválása
 - Növekszik az erőforrások nem megfelelő allokálásának valószínűsége
 - Mérséklődik az adott lehetőségek kihasználására való hajlandóság
- A költségvetési szervezetek maguk alakítják saját céljaikat és teljesítménymutatóikat

A kormányzati tökéletlenségek okai II

- A döntéshozatalhoz szükséges információk elégtelensége
 - A döntéshozatal során sok érdekhordozó jelenléte
 - A gazdasági folyamatok bizonytalanságai és azok kockázatai
- A szakapparátus elégtelen ellenőrzöttsége
 - Állandó önigazolási motiváció \Rightarrow feladatbővítésre való törekvés \Rightarrow látszattevékenységek
- Az egyes érdekcsoportok politikai érdekérvényesítésének egyoldalúsága
- A magánszektor kiszámíthatatlan reakciója
 - Származékos externáliák
 - Globális vállalatok adókedvezmény-megvonásra, vagy szabályozási szigorításra tőkekivonással reagálnak
 - Jövedéki adók emelésére helyettesítési reakciók kiváltása

Világbanki versenyképességi tényezők alakulása Magyarországon

forrás: világbank

Versenyképességi tényezők alakulása

– elsősorban annak köszönhető,
hogy az Unió tagjai vagyunk

Sokkal jobb, mint az egy főre jutó GDP	1-40
Vámok nagysága	5
Export a GDP %-ban	8
Külföldi vállalatok jelenléte	15
Import a GDP %-ban	15
Működőtőke és technológia átadás	19
Vállalkozásindítás könnyűsége	22
Tudományos kutatóműhelyek minősége	23
Szabadalmak száma	29
Kereskedelmi korlátok nagyság	30
Vámeljárások terhe	31
Szélessávú internet rendelkezésre állás	31
Külföldi piaci mérete	33
GDP növekedés	35
Internet használat	35
Egyetemi-ipari együttműködés a kutatásban	35

Versenyképességi tényezők az egy főre jutó GDP körül – munkaerőpiaci szabályok

GDP körüli érték	41-70
Elbocsátás könnyűsége	43
Hitelezővédelem	43
Legmodernebb technológiák elérhetősége	44
Helyi verseny erőssége	47
Tőzsdeszabályozás megbízhatósága	54
GDP vásárlóerő paritáson	55
Hazai piac mérete	56
Kutatók és mérnökök rendelkezésre állása	56
Végkielégítések nagysága	61
Pénzügyi szolgáltatások színvonala	62
Nők munkában való részvétele	63
Bérrugalmasság	64
Fizetés és termelékenység	64
Vállalati technológia színvonala	65
Helyi beszállítók minősége	68
Mobil sáv szélesség	70

Versenyképességi tényezők, melyek rosszabbak, mint az egy főre jutó GDP – banki szolgáltatások, gyenge belső innováció

Roszzabb, mint az egy főre jutó GDP	71-100
Munkaadó-munkavállalói kapcsolatok	71
Bankok megbízhatósága	73
Internet sávszélesség	75
Versenylőny természete	79
Monopolelles politikai hatásossága	80
Működőtőke szabályok üzleti hatása	84
Helyben elérhető speciális kutatás és képzési szolgáltatás	85
Monopoliumok erőssége	88
Mezőgazdasági politika költsége	89
Klaszterek fejlettsége	91
Helyi beszállítók mennyisége	95
Fejlett technológiák kormányzati közbeszerzése	95
Kutatás fejlesztésre költött összegek	96
Elérhető pénzügyi szolgáltatások	98
Hazai hozzáadott érték nagysága	100

Versenyképességi tényezők, melyek sokkal rosszabbak, mint az egy főre jutó GDP – rossz kormányzás, rossz morál, rossz finanszírozás

Sokkal rosszabb, mint az egy főre jutó GDP	101 felett
Munkaerő oktatásának mértéke	108
Tőzsdén keresztüli finanszírozás lehetősége	108
Adóteher nagysága	114
Menedzsment megbízhatósága	114
Ország mennyire képes a tehetségeket megtartani	118
Vállalkozói tőkéhez jutás lehetősége	121
Vevői elégedettség	124
Hitelhez jutás lehetősége	126
Innovációra való alkalmasság	127
Adózás munkára ösztönző hatása	128
Adózás hatása a beruházás ösztönzésére	133

Európai Unió költségvetése

Költségvetés összeállításának elvei

- Egységesség – minden EU bevétel és kiadás egy mérlegben
- Bruttó költségvetés – minden bevétel fedez minden kiadást
- Éves költségvetés (naptári év)
- Részletesség (meghatározott bontás)
- Költségvetési egyensúly (se hiány, se többlet)
- Gondos pénzgazdálkodás – 3E (effective, efficient, economic)
- Nyilvánosság – EU közlönyben nyilvánosságra hozzák
- Kétszintűség – Kötelezettségvállalás + tényleges kifizetés
- Társfinanszírozás

Az EU költségvetésének speciális kritériumai

- Externalitás (célzott támogatás más országra hasznos vagy káros hatásai)
- Oszthatlanság (normativitás vagy gazdaságossági szempont)
- Kohézió (redisztribúció)
- Szubszidiaritás – problémákat lehetséges legalacsonyabb szinten kell megoldani

EU költségvetés egyéb jellegzetességei

- Többéves kerettervek (jelenleg 2014-20-as)
- Elszámolási egység (euró)
- Nincs önálló adóhatóság – bevétel tagállamoktól (kiszolgáltatott helyzet)

Bevételi oldal

- Vámok (25% a beszedő tagországnál marad az adminisztrációs kiadásokra)
- ÁFA alap 50%-nak 0,3%-a
- GNI forrás – igény szerint (részarány fokozatosan nő)
- Egyéb (kamatbevétel)

Források egymáshoz viszonyított aránya

Év	2000	2005	2010	2013
Vám (%)	16	13	9	10
VAT (%)	38	15	12	9
GNI (%)	40	69	72	74
Egyéb (%)	6	3	7	7
MFO (mdEUR)	92,7	107,1	127,8	149,5

http://ec.europa.eu/budget/figures/interactive/index_en.cfm

EU kiadásai

- Fenntartható növekedés (elméleti háttér: Mundell-modell)
- Természeti erőforrások megóvása
- Európai állampolgárság
- Az EU, mint globális partner
- Adminisztratív kiadások (7%)

Fenntartható növekedés (47%)

- Fő cél: versenyképesség és foglalkoztatottság
 - Kutatástámogatás
 - Oktatás és átképzés
 - Strukturális alapok (infrastruktúra és vállalkozásfejlesztés)
 - Megújuló energia

Természeti erőforrások megóvása (40%)

- Földalapú agrártámogatás
- Vidékfejlesztési támogatások
- (Tengeri) Halállomány-védelmi alapok
- Állat- és növényegészségügy

Európai állampolgárság (1%)

- Közegészségügy
- Kultúratámogatás
- Szolidaritás
- Fogyasztóvédelem
- Médiatámogatás

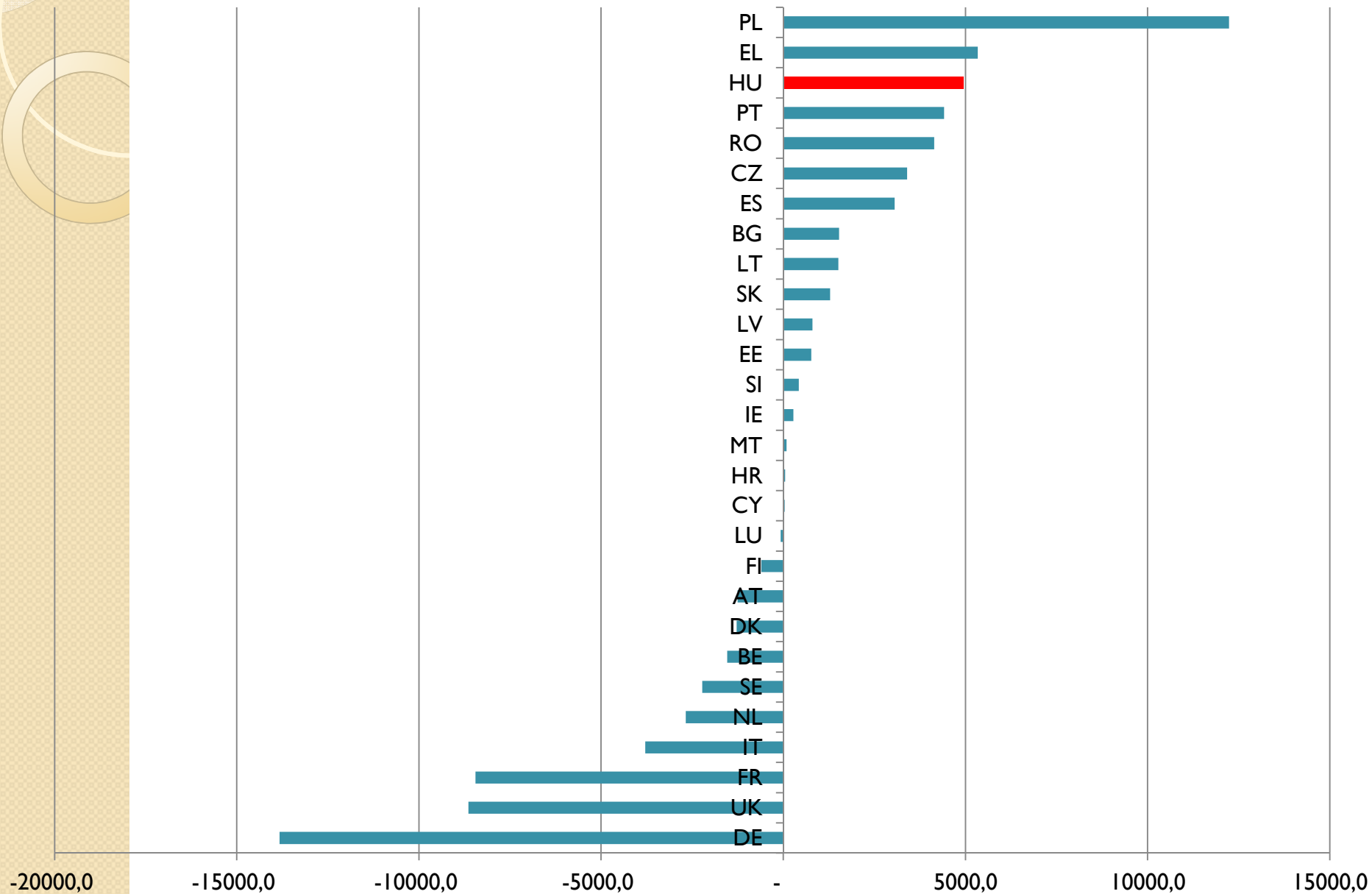
EU, mint globális partner (5%)

- Nemzetközi segélyezés (eseti program)
- Csatlakozni kívánó országok támogatása (IPA)

Tendenciák a kiadások szerkezetében

- Mérlegfőösszeg gyorsabban nő, mint az EU GDP
- Erősödik a versenyképesség növelésére költött pénz
- Kohézió már nem külön főpont, de a súlya megmarad
- Agrártámogatások nagysága és súlya csökken (helyette vidékfejlesztés)
- Adminisztrációs kiadás aránya stagnál
- Új (látványos) főcímek megjelenése érdemi forrás nélkül

Tagállami nettó hozzájárulás alakulása millió eur-ban (2013)

Stabilitási és növekedési paktum bevezetése

- 1997-ben született – euró bevezetésével
- 2000-ig nincs probléma
- 2007-ben szinte mindenki megsérti
- 2011-ben (magyar elnökség) – hatos szabály
 - Monitoring
 - Szankciók szigorodnak

Stabilitási és növekedési paktum – korrekciós előírások

- Államháztartás hiánya nem haladhatja meg a GDP 3%-t, és a bruttó államadósság/GDP 60% alatti.
- Egyhuszados szabály – ha az utóbbi mutató 60% felett van, a csökkenés akkor elegendő mértékű ha a referenciaértéktől való eltérés (három év átlagában) évente egyhuszaddal csökken
- Az EU vizsgálja nem csak a megvalósult, hanem a tervezett költségvetéseket és ajánlásokat fogalmaz meg (a hiány mértékének csökkentésére)
- A referenciaértéket nem teljesítőknél konvergencia-programot kell készíteni, hogy milyen ütemezésben fogják tudni a referenciaértékeket teljesíteni.
- Ha az előírások nem teljesülnek, az Unió „túlzott deficit” eljárást indít.

Stabilitási és növekedési paktum – prevenációs mechanizmus

- ESA hiány középtávú teljesítése
- Egyenleg évi 0,5%-os javítása, ha nem teljesül
- GDP növekedésénél nem nőhet jobban a költségvetés kiadása

Magyarországon ennél szigorúbb szabályok

- **Alaptörvény** - Az Országgyűlés nem fogadhat el olyan központi költségvetésről szóló törvényt, amelynek eredményeképpen az államadósság meghaladná a hazai össztermék felét. Mindaddig, amíg ez be nem következik, csak olyan költségvetési törvényt fogadhat el, amely az államadósság GDP-hez viszonyított arányának csökkentését tartalmazza. Elbírálja a Költségvetési Tanács
- Törvény Magyarország gazdasági stabilitásáról (2015 végéig felfüggesztve):

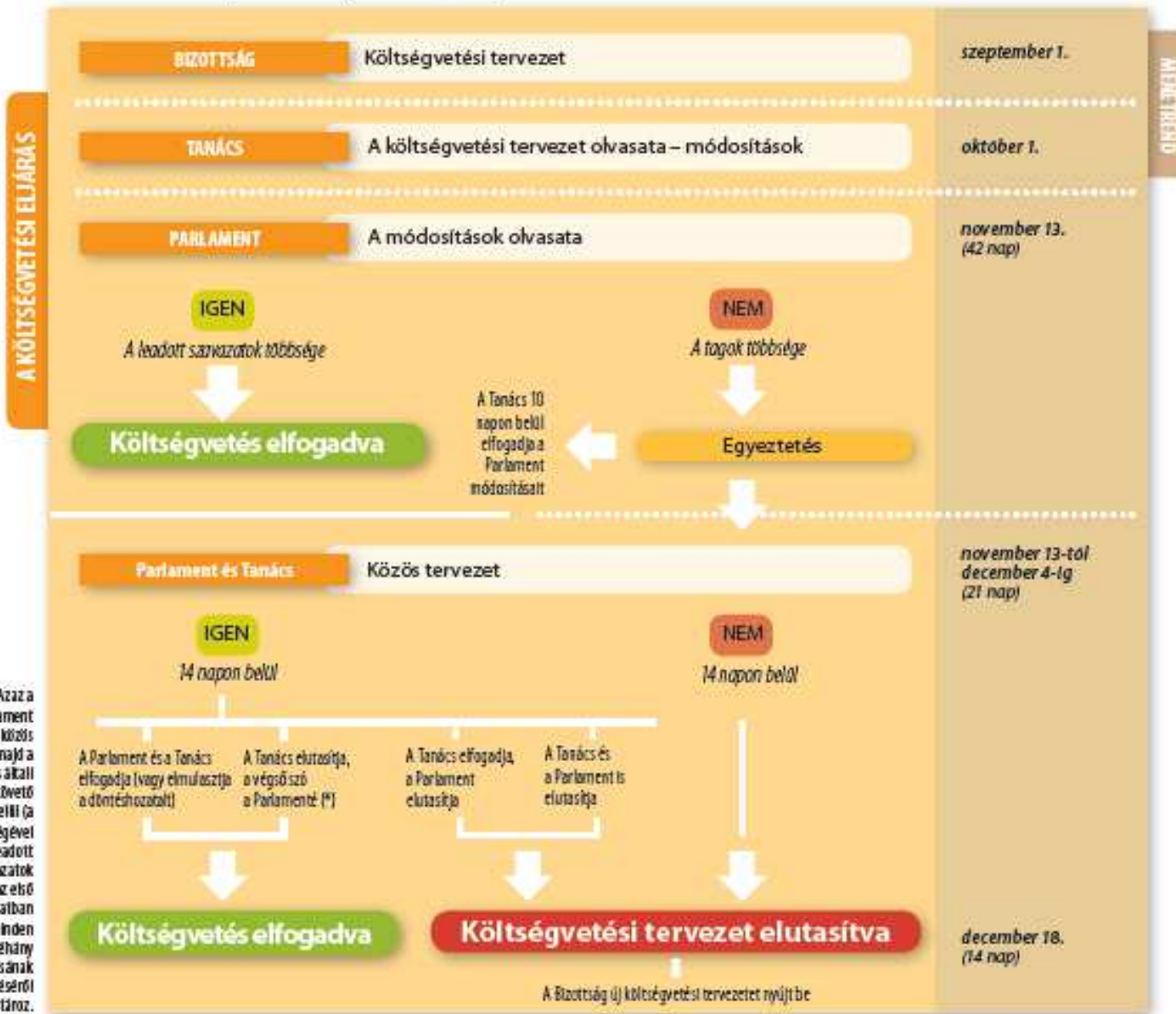
$$\text{Adósságnövekedés} = \text{infláció} - \text{GDP növ}/2$$

2012-ben a szabályok puhultak

- Az államadósság-mutató kiszámításakor a következő költségvetési év első hat hónapjában lejáró adósság előfinanszírozásához szükséges hitelek összegét nem kell figyelembe venni.
- Az államadósság-mutató számításakor a devizában fennálló adósságot keletkeztető ügyleteket azonos, a központi költségvetésről szóló törvényben meghatározott árfolyamon kell figyelembe venni.
- A 2015-től érvényes adósságszabályig a költségvetést úgy kell megalkotni, hogy az uniós hiánymutató értéke nem lehet nagyobb a bruttó hazai termék 3 százalékánál.

Éves költségvetés elfogadási folyamat

Lépés	Határidő
EU intézményei elkészítik a jövő évi kiadásterületet a 7 éves keretnek megfelelően	Július 1
EU Bizottság a költségvetést az EU Parlament elé terjeszti	Szeptember 1
Az Európa Tanács elfogadja a költségvetési tervezet vonatkozó álláspontját	Október 1
EU Parlament lehetőségei egyetért – elfogadás nem foglal állást – elfogadás módosítási javaslat – Tanáccsal egyeztetés	November 15
Ha mind a Parlament, mind a Tanács elutasít, ha egyik elutasít, másik nem foglal állást, ha a Parlament elutasít, Tanács elfogad, illetve ha nincs megegyezés.	Új költségvetés
Ha január 1-ig nincs új költségvetés	Előző évi költségvetés hajtódik végre

(*) Azaz a Parlament elfogadja a közös szöveget, majd a Tanács állítja elutasítást követő 14 napon belül (a tagok többségével és a leadott szavazatok 3/5-ével) az első olvasatban szereplő minden vagy néhány módosításának megerősítéséről határoz.

Magyar államháztartási törvény

Államháztartás összeállításának elvei

- a költségvetés alapján történő gazdálkodás elve
- a programozás elve – EU programokhoz saját forrást biztosítani kell;
- a teljesség elve – minden pénzügyi művelet;
- a valódiság elve – célnak megfelelő felhasználás;
- az egységesség és áttekinthetőség elve – egy jogszabály és azonos szerkezet;
- a globális fedezet elve;
- a bruttó elszámolás elve;
- a részletezettség elve

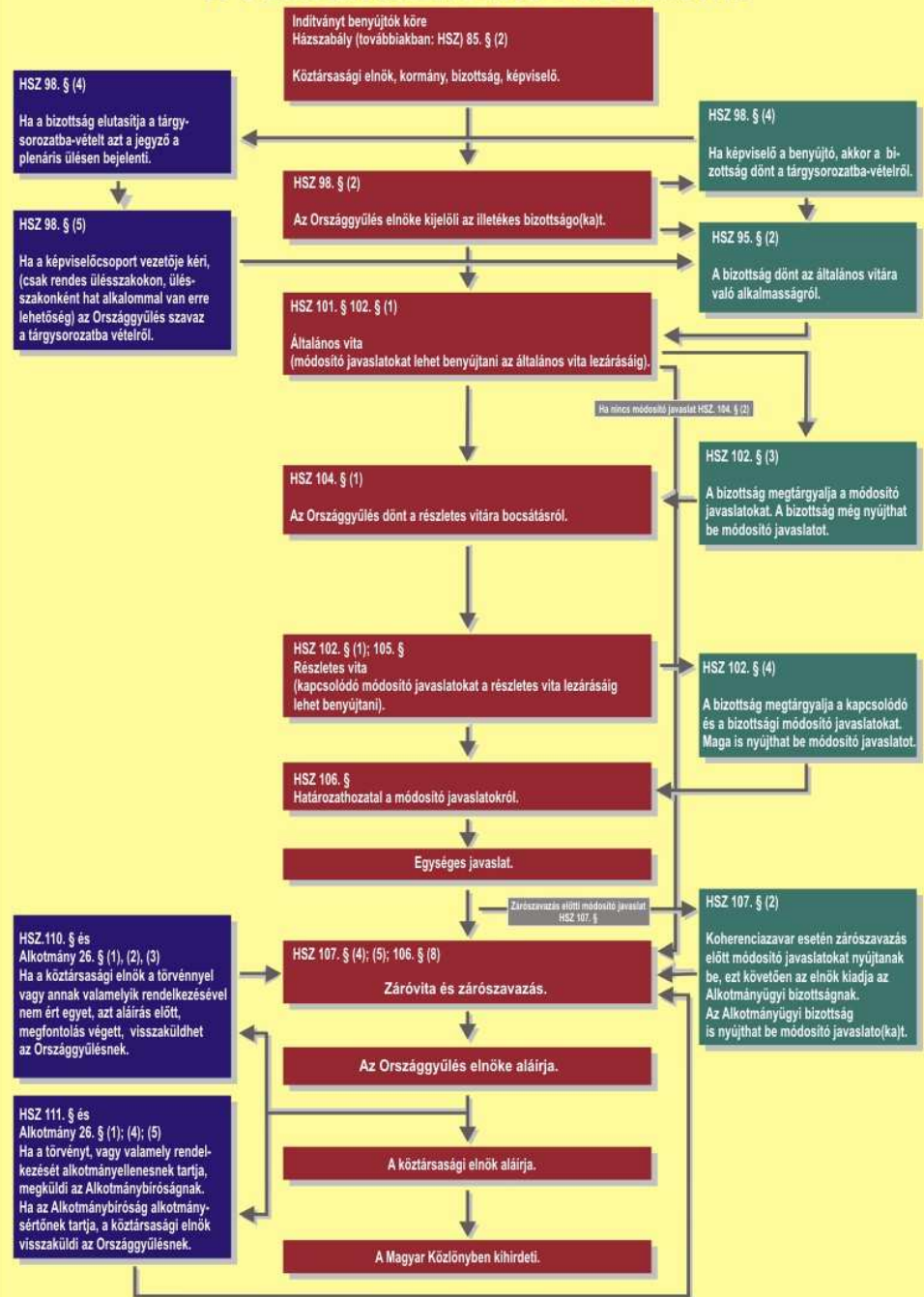
Költségvetési források felhasználása

- a felhasználási kötöttség elve;
- a közbeszerzési kötelezettség elve;
- az állami támogatások korlátozásának elve

- Beterjesztő lehet: kormány, köztársasági elnök, országgyűlési bizottság, képviselő
- Bizottsági előkészítő szakasz
- Általános vita (célok, eszközök, elvek) Felszólalás: előterjesztő, frakcióvezetők, előterjesztő, képviselők (időkorlát)
- Módosító javaslatok benyújtása
- Általános vita lezárása
- Bizottsági előkészítő szakasz
- Részletes vita (szavazás a módosító indítványokról, melyek elnyerték a bizottság 1/3-nak szavazatát)
- Zárószavazás
- Aláírások (országgyűlés elnöke, köztársasági elnök)
- Kihirdetés

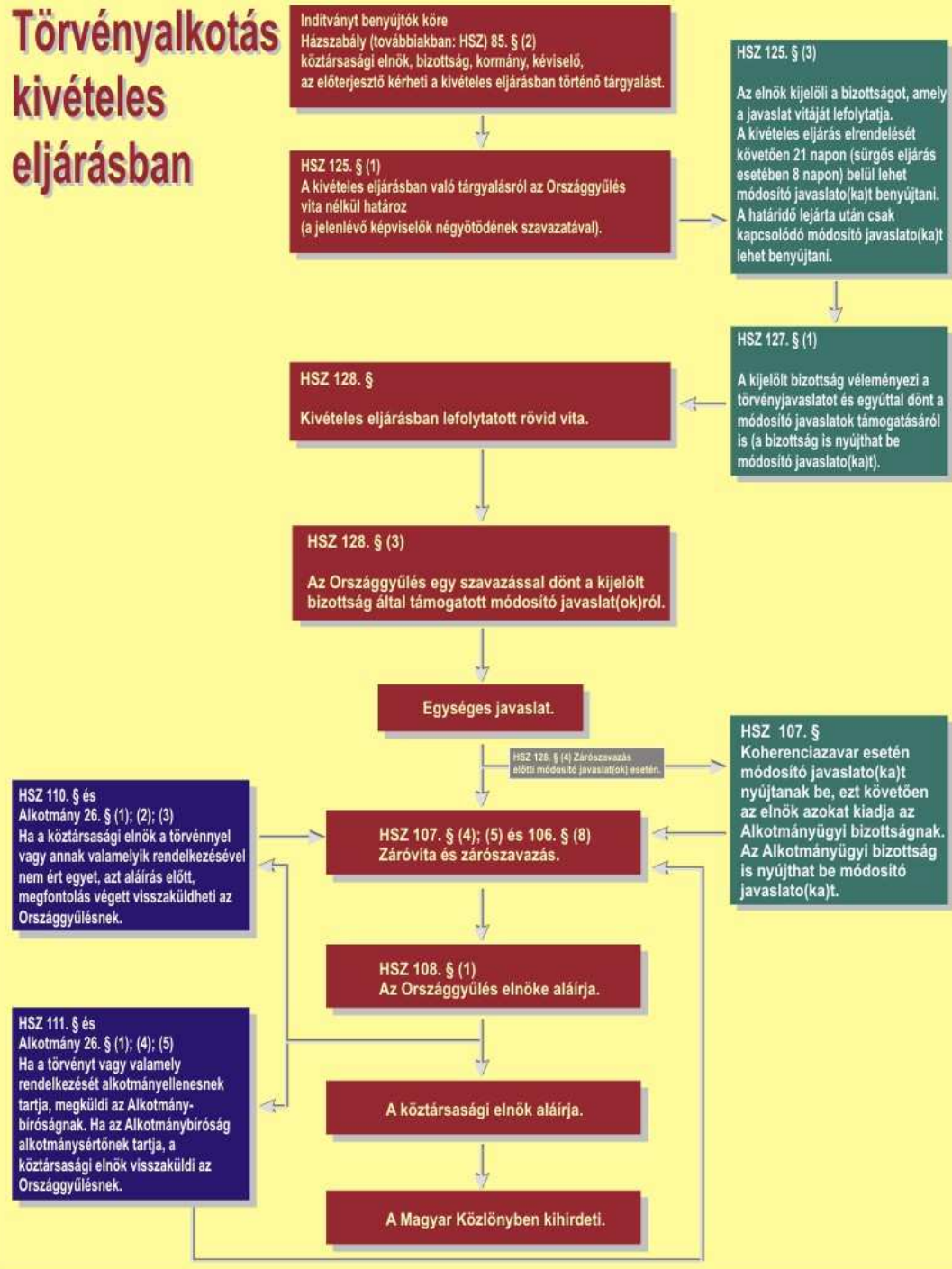
Törvényalkotás általános folyamata

A TÖRVÉNYALKOTÁS FOLYAMATA

Forrás: www.parlament.hu

Törvényalkotás kivételes eljárásban

Forrás: www.parlament.hu

Költségvetési törvény elfogadása

- Minden bizottság részt vesz benne, de fő felelős a Költségvetési bizottság
- Két részletes vita (első a költségvetési fejezetekről, másik a főösszegeken belüli átrendeződésekről)
- Költségvetési Tanács vétójoga
- Ha március 1-ig nincs elfogadott költségvetés, köztársasági elnök az országgyűlést feloszthatja.

A költségvetési törvényjavaslat tárgyalása

Aht. 52. § (1)
A Kormány szeptember 30-ig – a választás évében október 31-ig – benyújtja az Országgyűlésnek a költségvetési törvényjavaslatot, és ehhez az államháztartás helyzetét bemutató össze-foglaló táblázatokat, mérlegeket mellékel. A fejezeti részletező táblázatokat és ezek szöveges indokolásait október 15-ig.

HSZ 120. § (2)
Az Országgyűlés elnöke kiadja minden állandó bizottságnak a törvényjavaslatot.

HSZ 120. § (2)
Minden bizottság külön véleményezi. A bizottságok véleményét a Költségvetési bizottság foglalja össze és terjeszti az Országgyűlés elé.

HSZ 101. §; 102. § (1)
Általános vita (módosító javaslatokat lehet benyújtani az általános vita lezárásáig).

HSZ 102. § (3)
A bizottságok megtárgyalják a módosító javaslatokat. A bizottság még nyújthat be módosító javaslatot.

HSZ 104. § (1)
Az Országgyűlés dönt a részletes vitára bocsátásról.

HSZ 121. § (2)
Részletes vita I. Azon módosító javaslatok megtárgyalása, amelyekben a törvényjavaslat költségvetési fejezeteinek bevételi és kiadási főösszegét, a hiány és többlet mértékét kívánják módosítani.

HSZ 102. § (4)
A bizottságok megtárgyalják a kapcsolódó módosító javaslatokat. A bizottságok még nyújthatnak be módosító javaslatokat.

HSZ 121. § (2); (3)
Határozathozatal azon módosító javaslatokról és kapcsolódó módosító javaslatokról, amelyekben a törvényjavaslat költségvetési fejezeteinek bevételi és kiadási főösszegét, a hiány és többlet mértékét kívánják módosítani (november 30-ig).

HSZ 121. § (4)
A Költségvetési bizottság a módosító javaslatokról való döntést követően, annak figyelembevételével, módosító javaslatot készít a központi költségvetés általános tartalékának összegére, majd a költségvetés bevételeinek és kiadásainak fejezetenkénti összegére, a főösszegére, továbbá a hiány, illetve többlet mértékére, a hiány finanszírozására (a többlet felhasználására).

HSZ 121. § (4)
A Költségvetési bizottság módosító javaslatairól az Országgyűlés vita nélkül, haladéktalanul határoz.

HSZ 121. § (6)
A határozathozatalt követő három napon belül a Költségvetési bizottság tájékoztatja az Országgyűlést a törvényjavaslat azon részéről, amelyről az Országgyűlés határozott.

HSZ 121. § (7)
A Költségvetési bizottság tájékoztatását követően nyolc napon belül a fejezetek bevételi, kiadási főösszegét, a hiány, illetve a többlet mértékét nem érintő kapcsolódó módosító javaslatokat lehet benyújtani.

HSZ 121. § (2); (7)
Részletes vita II. (a részletes vita újbóli megnyitása) Azon módosító javaslatokról, amelyeket a részletes vita első körében nem tárgyaltak és amelyekről nem határoztak (amelyek nem a bevételi és kiadási főösszegre vagy a hiány és többlet mértékének módosítására vonatkoznak).

HSZ 121. § (8)
Az újból megnyitott, részletes vita lezárását követően a Költségvetési bizottság újabb ajánlást készít, amely tartalmazza az Országgyűlés határozatával nem érintett módosító javaslatokat, valamint a részletes vita újbóli megnyitása után beérkezett módosító és kapcsolódó módosító javaslatokat.

Határozathozatal a módosító javaslatokról.

Egységes javaslat.

HSZ 107. § (4); (5) és 106. § (8)
Záróvita és zároszavazás.

HSZ 107. § (2)
Koherenciázavar esetén zároszavazás előtt módosító javaslatot nyújtanak be, ezt követően az elnök kiadja az Alkotmányügyi és a Költségvetési bizottságnak. E bizottságok is nyújthatnak be módosító javaslat(oka)t.

HSZ 108. § (1)
Az Országgyűlés elnöke aláírja.

A köztársasági elnök aláírja.

A Magyar Közlönyben kihirdeti.

HSZ 110. § és Alkotmány 26. § (1); (2); (3)
Ha a köztársasági elnök a törvénnyel vagy annak valamelyik rendelkezésével nem ért egyet, azt aláírás előtt, megfontolás végett, visszaküldheti az Országgyűlésnek.

HSZ 111. § és Alkotmány 26. § (1); (4); (5)
Ha a törvényt vagy valamely rendelkezését alkotmányellenesnek tartja, megküldi az Alkotmánybíróságnak. Ha az Alkotmánybíróság alkotmány-sértőnek tartja, a köztársasági elnök visszaküldi az Országgyűlésnek.

Költségvetési feladatokkal rendelkező intézmények

- Nemzetgazdasági Minisztérium (költségvetés készítése, adótörvények előkészítése, NAV felügyelete, végrehajtás ellenőrzése, zárszámadás)
- Magyar Államkincstár (pénzgazdálkodás)
- Államadósság Kezelő Központ
- Központi Ellenőrzési Hivatal (KEHI) (belső ellenőrzés)
- Állami Számvevőszék (külső ellenőrzés)
- Költségvetési Tanács (költségvetés megalapozottsága)

Nemzetgazdasági Minisztérium

- **ÁLLAMTITKÁRSÁGOK**
- Közigazgatási Államtitkárság
- Parlamenti Államtitkárság
- Adó- És Pénzügyekért Felelős Államtitkárság
- Államháztartásért Felelős Államtitkárság
- Gazdaság szabályozásért Felelős Államtitkárság
- Szakképzésért És Munkaerőpiacért Felelős Államtitkárság
- Európai Uniós Források Felhasználásáért Felelős Államtitkárság

Magyar Államkincstár

- Finanszírozás előirányzatok alapján
- Nettó utófinanszírozás
- Dologi kifizetés számla ellenében
- Köztartozások beazonosítása, levonása
- Egyetlen számla az MNB-nél: KESZ

Kincstári kör

- Központi költségvetés
- Központi költségvetési szervek
- Társadalombiztosítás
- Elkülönített pénzalapok
- Megyei önkormányzatok
- MTA

Magyar Államadósság Kezelő Központ

- Államadósság finanszírozási stratégiája
- Finanszírozási és értékpapír kibocsátási terv
- Állampapír kibocsátások szervezése
- Adósságszolgálat teljesítése
- Másodlagos állampapírpiac szervezése
- Hitelezés és betételhelyezés
- Államadósságot kiszámítja

Kormányzati Ellenőrzési Hivatal

- a kormánydöntések végrehajtásának ellenőrzésére,
- költségvetési szervek kormányzati ellenőrzésére,
- a gazdálkodó szervezeteknek, a közalapítványoknak, a köztestületeknek, az alapítványoknak, a térségi fejlesztési tanácsoknak és az egyesületeknek nyújtott költségvetési támogatások és az államháztartás központi alrendszeréből nyújtott más támogatások - **ideértve a nemzetközi szerződések alapján kapott támogatásokat és segélyeket is** -, és az említett szervezetek részére meghatározott célra ingyenesen juttatott állami vagyon felhasználásának ellenőrzésére,
- kiemelt jelentőségű nemzeti vagyonba tartozó ellenőrzésére
- azon alapítványok, közalapítványok ellenőrzésére, amelyek felett az alapítói jogokat költségvetési szerv gyakorolja, vagy az államháztartás központi alrendszeréből támogatásban részesülnek,
- az állami kezesség vállalása és beváltása jogosságának ellenőrzésére

Állami Számvevőszék

- Elnökét, alelnökét Parlament választja meg 12 évre
- Feladata ellenőrzés:
 - Költségvetés megalapozottságát
 - Költségvetés végrehajtását
 - Közpénzek felhasználóit
 - Vagyongazdálkodást
 - Pártok gazdálkodását
 - Állami vállalatok gazdálkodását

Költségvetési Tanács

- Elnök: köztársasági elnök delegálja
- Tagok: ÁSZ és MNB elnöke
- Feladata: költségvetés megalapozottságának és kockázatainak vizsgálata
- Vétójog a költségvetési törvénnyel kapcsolatban, ha az növelné az államadósságot

Kockázatok fajtái

- Eredendő kockázatok (gazdasági környezet)
- Tervezési kockázatok
 - Makrogazdasági prognózis tévedései
 - Bázisév tervezési tévedései
 - Információs rendszer hiányosságai
 - „Tervalku”
- Végrehajtási kockázatok
 - Alkotmányossági
 - Támogatások címzettjeinek problémái
 - Kiszorítási, helyettesítési hatások

Állami gazdálkodás jellemzői

Államháztartási gazdálkodás

- Az államháztartás alapegyenlete

$$\mathbf{T(a) + T(y) \leq G + TR + N}$$

- $T(a)$ = autonóm adók,
 - alapja nem függ a nemzetgazdasági jövedelem termelésétől és realizálásától (érték alapú, naturális alapú stb.)
vagyonadó, vagy fejadó (poll tax) Ez utóbbi olyan egyösszegű adó, ami sem az adófizető bevételeitől sem a kiadásától nem függ
- $T(y)$ = jövedelemfüggő adók,
 - magukba foglalják a közvetlen és közvetett adókat, amelyek bevételképződés és a költségvetési tervezés szempontjából különbözőképpen viselkednek
- G = kormányzati vásárlások
- TR = viszonzatlan pénzáttalások
- N = hitelkamatok

Puha költségvetési korlát

- Az államháztartás költségvetési korlátja puha
 - Kiadásait nem határolják be, nem korlátozzák bevételei
- Az államháztartás bevételeit és kiadásait a fiskális politika határozza meg
 - E politika autonómiája a kiadási oldalon erősebb
- Az államháztartás kiadásai autonómnak tekinthetők abban az értelemben is, hogy nem mutat együttmozgást a GDP alakulásával

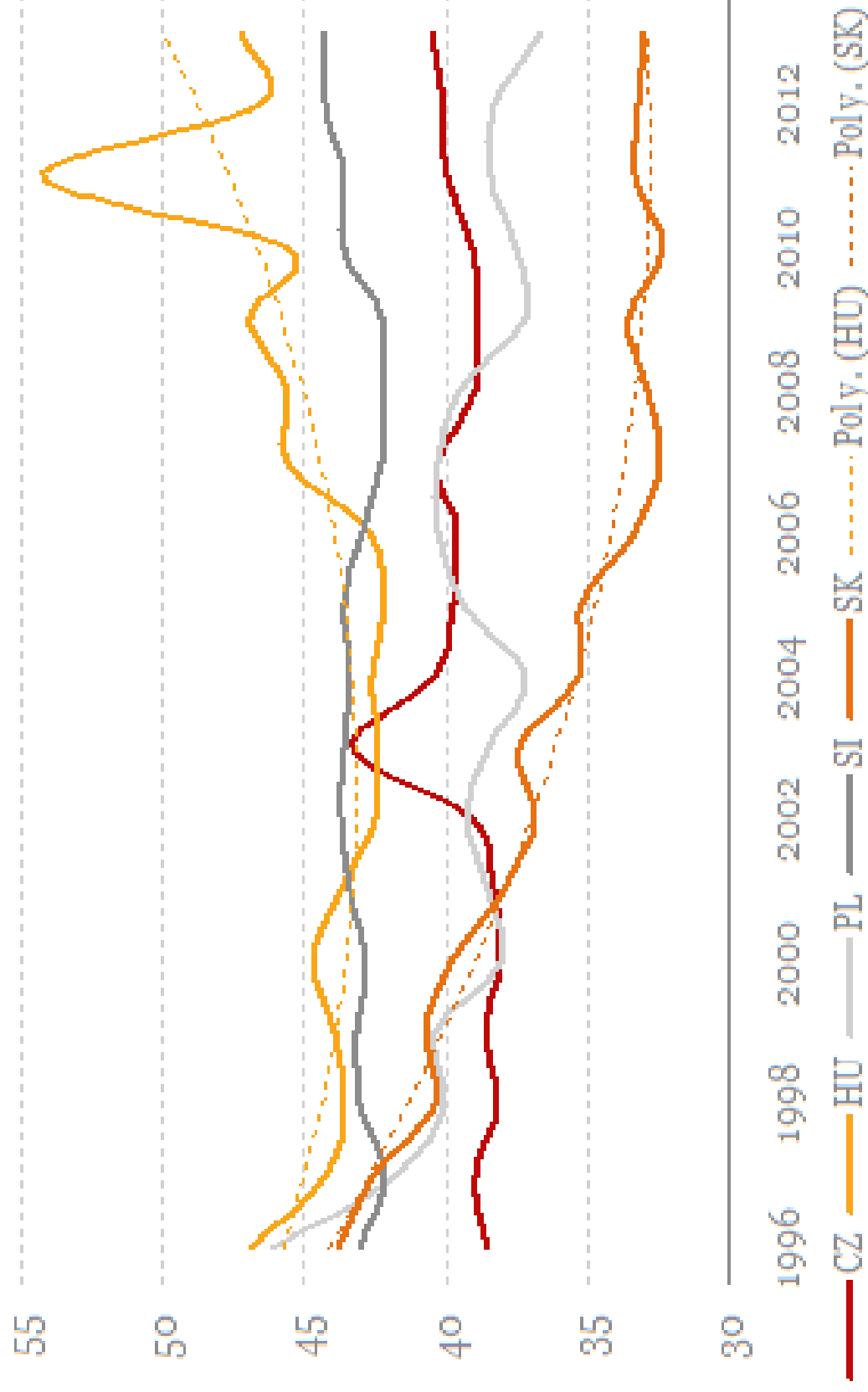
A költségvetési mérleg

- A költségvetési mérleg készülhet **pénzforgalmi szemléletben**
 - Csak a pénzmozgással járó tranzakciókat mutatják ki, így bevételek számít mindazon pénzmozgás, amely a beszámolási időszakban teljesült
 - Kiadás az adott időszakban teljesült kifizetés
 - Ebben a szemléletben a költségvetés pozíciója nem mutatja az állam vagyoni helyzetének változását
- **Eredmény szemléletben**
 - Lényege, hogy abban a gazdasági eseményt a gazdasági érték keletkezésekor, átalakulásakor, átadásakor, megszűnésekor rögzítik, nem pedig a pénzügyi teljesítéskor
 - Ebben a szemléletben rögzített kiadás az állam vagyont csökkenti, a bevétel pedig növeli

Bevételek

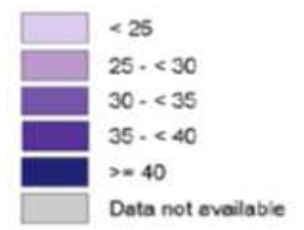
- A magánszektorból származó közjogi bevétel
 - Adók
 - Explicit adók: jövedelem, vagyon, fogyasztás
 - Implicit adók: seignorage, inflációs adó, kötelező tartalék
 - Illetékek
 - Járulékok
 - Büntetés
- A magángazdaságból származó, a piacon realizált bevételek
 - Az állami vagyon hasznosításából származó bevételek
 - Szolgáltatások térítési díjai
 - Állami monopóliumokból és a koncesszióból származó bevételek
- Különböző adományok, segélyek
- (Hitelfelvétel)

6. ábra: Az államháztartás bevételei (a GDP százalékában)

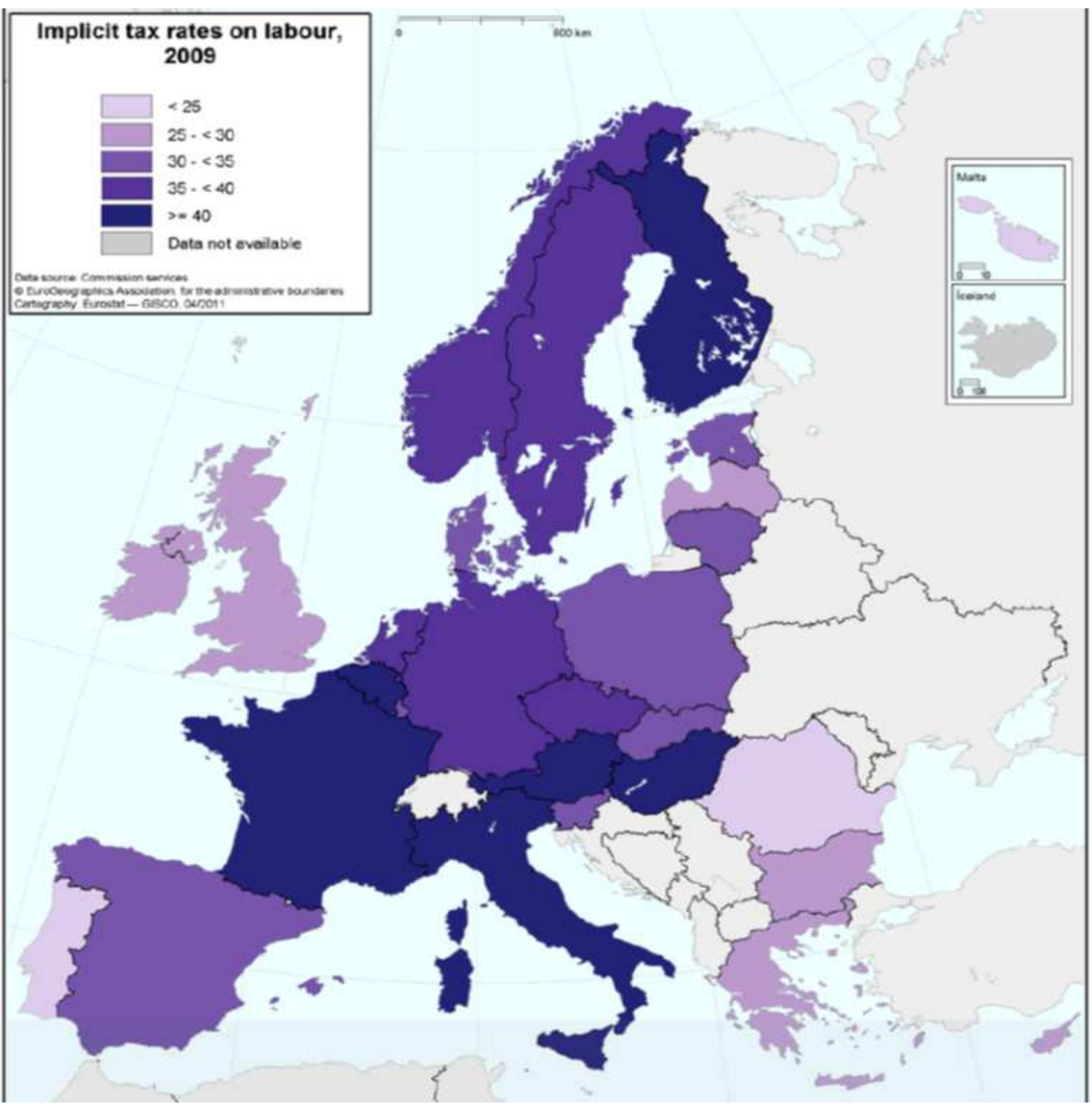

Forrás: M.L., Ameco

Implicit tax rates on labour, 2009

Data source: Commission services
© EuroGeographics Association for the administrative boundaries
Cartography Eurostat - GISCO 04/2011

Állami bevételek

Kormányzati funkciók finanszírozása

- Adófinanszírozás
- Díjfinanszírozás
- Hitelfinanszírozás
- Adó- vs. díjfinanszírozás
 - Adó és díj különbsége
 - A döntés politikai, mindkét értelemben (politics és policy)
 - Használati díjak funkciói
 - Hozzájárulás
 - Keresletszabályozás
 - Információszerzés

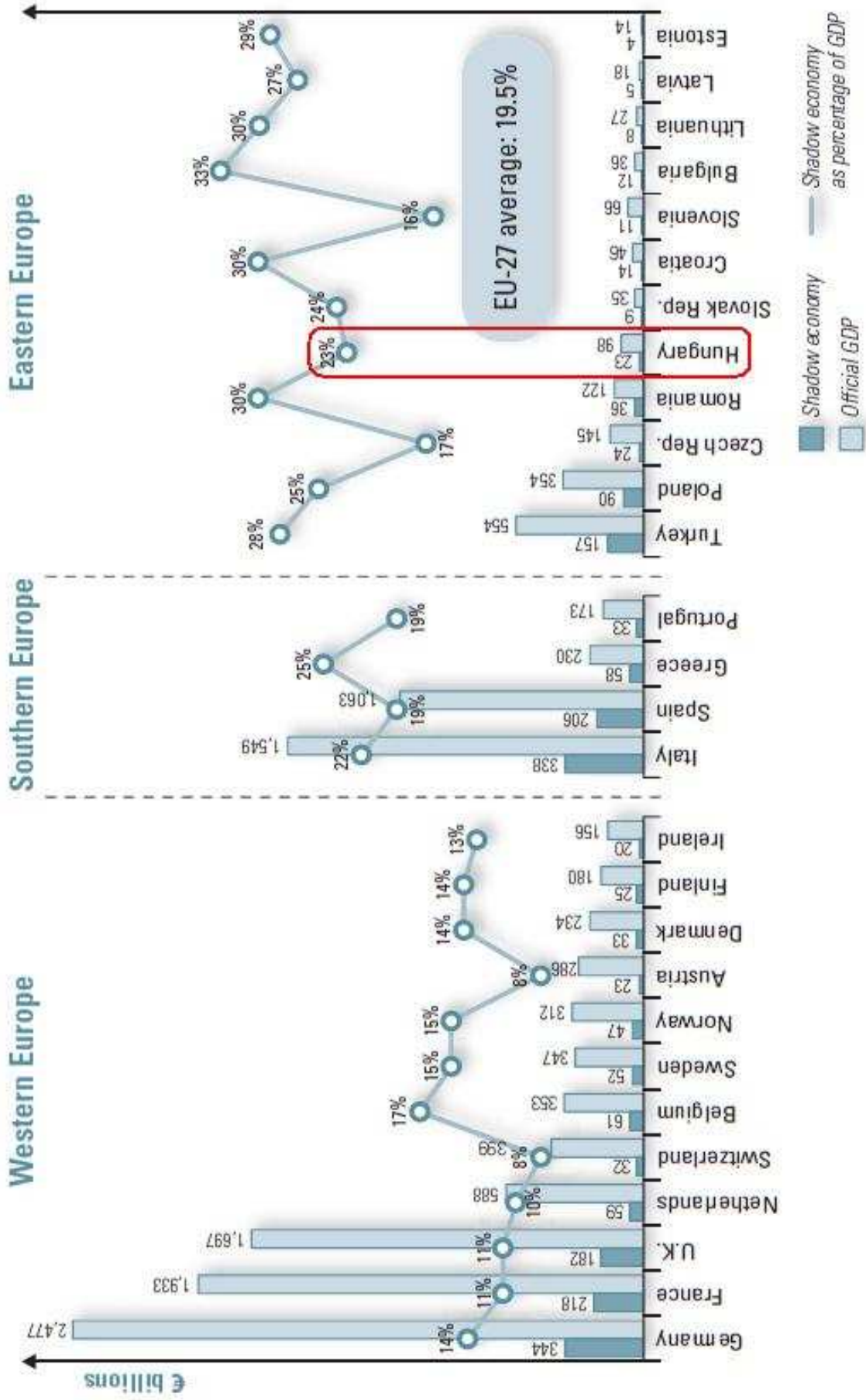
Az adózás kérdései

- **„I don't tax you, you don't tax me, tax the guy behind the tree” (J. Stiglitz)**
- **Adó**
 - A gazdasági szereplők állami kényszeren alapuló rendszeres és nem rendszeres fizetési kötelezettsége,
- **Nem minden adót hívnak adónak**
- **Adórendszer**
 - Adónemek, adóztatás jogának kormányzati szintek közötti megosztása, adóztatás technikája, adóigazgatás

Adópolitika

- Gazdaság- és fiskális politikai céloknak alárendelt adómix + adómértékek, kedvezmények és mentességek összessége
- Sok-e az adó vagy kevés? Mihez képest?
 - Adóterhelés (tax incidence)
 - Adóék (tax wedge)
 - Adókulcsok összehasonlítása
- Progresszív
- Lineáris
- Degresszív

The shadow economy in relation to total GDP

Adam Smith adózási kánonja

- Egyenlőség (közteherviselés) – „Minden állampolgárnak jövedelemtermelő képességének arányában kell részt vennie az állam finanszírozásában, mivel ezen jövedelmét állami védelem alatt szerzi”
- Biztonság – „A minden egyén által fizetendő adónak meghatározottnak és nem önkényesnek kell lennie. A fizetés időpontját, módját, nagyságát mindenkinek ismernie kell előre.”
- Kényelem – „Minden adót akkor kell fizetni, amikor az adófizetőnek a legkényelmesebb.”
- Gazdaságosság – A különbség a költségvetés tiszta bevétele és az egyén adóterhelése közötti különbség legyen olyan kicsi, amilyen lehetséges.”

Egyéb elvek

- Fedezeti elv – az adóbevételek nyújtsanak fedezetet az állam kiadásaira
- Méltányosság – társadalom igazságérzetét ne sértse az adó
- Egyszerűség
- Termelékenység – *az adók növekedéscsökkentő hatása legyen minél kisebb*
 - vagyoadó -> fogyasztási adó -> jövedelemadó
- Diverzifikáltság – *minél több forrásból származzon a jövedelem*
- Rugalmasság – *adóbevétel legyen könnyen alakítható*
- Társadalmi egyenlőtlenségek csökkentése

Az adóztatás hatásai

- Fiskális hatások
- Jövedelemelosztási hatások
- Piac torzító hatások (adóterhelés)
- Korrekciós (internalizáló) hatások (Pigou-féle adók)
- Adóverseny
 - adóztatásra jogosult kormányzati szintek nem kooperatív adóztatási gyakorlata befektetések vonzása, megtartása érdekében \Rightarrow Adóarbitrázs
- Adóelkerülés \Leftrightarrow legális
- Adócsalás \Leftrightarrow illegális

Milyen legyen a jó adórendszer?

- 1. Gazdaságilag hatékony: ne zavarja az erőforrások allokációját
- 2. Adminisztrációs egyszerűség
- 3. Rugalmasság: könnyen hozzáigazítható a változó gazdasági körülményekhez
- 4. Politikai felelősség: áttekinthetően tükrözi az egyéni preferenciákat
- 5. Igazságosság: egyének méltányos kezelése

I. Gazdasági hatékonyság

- Torzító hatás: az adók befolyásolják a tranzakcióim mennyiségét-minőségét, mert én minél kevesebbet szeretnék fizetni
 - Nem torzító hatású adó: összegű adó
- Korrektív adók: negatív externáliák ellensúlyozása
- Tőke- és munkajövedelmek adóztatásának egyensúlya érinti a hosszú távú egyensúlyi kibocsátás értékét
- Önmagában már az adórendszer módosításainak bejelentése is allokációs hatással bír

2. Adminisztrációs költségek

- Adórendszer miatti nyilvántartások vezetésének anyagi és időbeli költsége
- Az adóbevallás komplexitása
- Egyes, eltérő adókulccsal adózó jövedelmi rétegek közötti jövedelem-tologatás (pl. családon belül)
- Az egyes jövedelemfajták adóztatása eltérő költségekkel jár (pl. tőke > munka)

3. Rugalmasság

- Beépített automatikus stabilizátorok
 - pl. progresszív adórendszerben az átlagos adóterhelés prociklikusan mozog
- Diszkrecionális változtatások
 - adórendszer politikai indíttatású módosítása
- Ha az adók beszedése késik a gazdasági ciklusokhoz képest, akkor az adóterhelés kontraciklikusan mozog
 - pl. Magyarországon a társasági nyereségadót az elmúlt év nyeresége után kell fizetni májusban

4. Politikai felelősség

- Világossá kell tennie a kormányszatnak, hogy ténylegesen mennyi adót fizetnek az egyes állampolgárok
 - pl. inflációs időszakban a jövedelemmel rendelkezők adófizetése az adókulcsok indexálása hiányában emelkedik
 - pl. a forgalmi típusú adók alkalmazása elfedi a tényleges adómennyiséget
 - pl. a társadalombiztosítási terhek magyarországi felosztása mesterséges, hiszen majdnem csak a munkabért terheli (kivételek!)

5. Igazságosság

- Horizontális méltányosság: a releváns szempontból (fizetőképesség) azonos adófizetők egyenlő adóterhelése
- Vertikális méltányosság: bizonyos adófizetők több adóterhet képesek vállalni
 - jövedelem (Y) vagy
 - fogyasztás (C) alapján,
ezért a többiekénél többet is fizessenek
- Ellenszolgáltatás alapú méltányosság

John Rawls

- A társadalom hasznosságát a legrosszabb helyzetben lévő egyén hasznossága jellemzi:
 - A gazdagok akármilyen nagy hasznosság-növekedése sem ellensúlyozhatja a szegények hasznosságának bármely kis csökkenését
 - A társadalmi jólét csak a szegények jólétének emelkedésén keresztül nő
- Feladat: a legrosszabb helyzetű egyének jólétének emelése
 - Ez sem teljesen egalitárius, hiszen „benne van a pakliban” a gazdagok haszonnövekedése (☹ vs. ☺)

Ki viseli az adóterhet?

- Adóincidencia: adóteher-eloszlás:
T/I (effektív adókulcs), ahol
T: adóteher, I: teljes jövedelem
- Progresszív adó: az effektív adókulcs emelkedik nagyobb jövedelem esetén (pl. SZJA)
- Degresszív adó: effektív adókulcs csökken a jövedelem növekedésével (pl. jövedéki adó)
- Arányos adó: effektív adókulcs állandó

Gazdaságpolitikai vonatkozások

- Adóváltoztatások hatása egyéb adókra, kormányzati vásárlásokra, deficitre
- Adóváltoztatások hatása az aggregált keresletre (rövidtávú ingadozások modellje)
- Adóváltoztatások hatása a tőke- és munkaerő-állományra (hosszú távú növekedési modell)

A magyar önkormányzati rendszer

A magyar önkormányzati rendszer főbb jellemzői I.

- 3175 önálló önkormányzat, ebből 19 területi (megyei) és a fővárosi, 23 megyei jogú város,
- A főváros kétszintű, 23 kerület és a fővárosi közgyűlés,
- Egy önkormányzatra átlagosan 3170 lakos jut,
- Az 5000 lakos alatti önkormányzatok száma 2852 ,
- Az önkormányzati költségvetési szektor kiadásai az éves GDP 8%-át jelentik, amely az államháztartási kiadások 15%-ának felel meg,

Az önkormányzatok száma és átlagos lakosságszáma és GDP arányos kiadásai az EU egyes országában

Ország	Lakosság millió fő*	Helyi önkormányzatok száma**	Egy önkormányzatra jutó lakos ezer fő	Az önkormányzatok kiadásai a GDP %-ában***	Az önkormányzatok helyi adóbevétele az összes bevétel %-ában***
Cseh Köztársaság	10,23	6.249	1 640	11,4	46,2
Franciaország	62,82	36.683	1 720	11,3	45,5
Szlovákia	5,39	2.891	1 870	5,5	59,6
Magyarország	10,09	3.175	3 170	11,4	25,5
Ausztria	8,23	2.537	3.510	7,6	61,4
Németország	82,42	12.312	6.690	7,2	42,9
Románia	21,62	3.173	6.800	9,6	10,4
Szlovénia	2,00	210	9.560	9,0	39,2
Görögország	11,08	1.034	10.750	2,7	9,6
Finnország	5,25	416	12.660	20,2	47,7
Lengyelország	38,16	2.478	15.390	14,1	33,2
Bulgária	7,72	264	29.090	7,6	13,6
Svédország	9,03	290	31.310	24,7	64,8
Portugália	10,55	308	34.380	6,2	39,4
Hollandia	16,32	443	36.890	15,8	8,4
Dánia	5,42	98	55.840	33,6	36,0
Litvánia	3,41	60	56.570	9,4	37,5
Nagy-Britannia	60,22	434	139.480	13,3	36,1

A magyar önkormányzati rendszer főbb jellemzői 2.

- Az Ötv. kötelező és önként vállalt feladatokat különböztet meg.
- Az ún. kötelező feladatok
 - egy része valóban helyi feladat (útfenntartás, temetők, közvilágítás, településüzemeltetés stb.);
 - más részük azonban delegált (közoktatás, gyógyító ellátás stb.)
- Σ túl sok a kötelező feladat, méretgazdaságossági problémák

A magyar önkormányzati rendszer főbb jellemzői 3.

- 14.000 költségvetési intézmény;
- 500.000 közalkalmazott és köztisztviselő,
- Társulások törvényi lehetősége megvan, törvény az önkéntes többcélú kistérségi társulásokról,
- A nem költségvetési rendben gazdálkodó önkormányzati gazdasági szervezetek nem konszolidálódnak a költségvetési szektor pénzügyi kimutatásaival. Ezek szerepe a nagyvárosoknál kiemelkedő.

A magyar önkormányzati rendszer főbb jellemzői 4.

- Az alapvető gazdálkodási döntések a képviselőtestületnél.
- Bizottsági rendszer.
- Viszonylag „gyenge” polgármester.
- Társulások, körjegyzőségek, többcélú kistérségek (önkéntesek, nem közigazgatási egységek, adókivetési joguk nincs) a döntéshozatal a kistérségi tanács, más a döntéshozatali mód a működési és a fejlesztési döntéseknél.

Feladat- és hatáskörök az önkormányzatok gazdasági döntéseiben és azok végrehajtásában

Feladat	Közgyűlés	Pénzügyi Bizottság	Bizottság elnöke	Polgármester	Jegyző	Könyvvizsgáló
Éves költségvetés	Határozat	Véleményez	Előterjeszt	Rendelet kibocsátása	Döntés-előkészítés	Véleményez
Költségvetés végrehajtása	Rendelet-módosítás		Előterjeszt	Módosít	Végrehajt	Figyelemmel kísér
Zárszámadás elfogadása	Rendelet	Véleményez	Előterjeszt	Rendelet kibocsátása	Döntés-előkészítés	Záradékol
Helyi adó bevezetése	Rendelet		Előterjeszt	Rendelet kibocsátása	Döntés-előkészítés	
Hitelfelvétel, kezességvállalás, értékpapírvétel	Értékhatár felett dönt	Véleményez	Előterjeszt	Értékhatár alatt dönt, felette véleményez	Döntés-előkészítés	
Vagyongazdálkodás	Vagyonrendelet	Véleményez	Előterjeszt	Operatív ügyekben dönt	Döntés-előkészítés	
Címzett céltámogatás	Határozat	Véleményez	Előterjeszt		Döntés-előkészítés	
Bankválasztás	Dönt	Véleményez	Előterjeszt		Döntés-előkészítés	

A magyar önkormányzati rendszer főbb jellemzői 5.

- Az önkormányzatok közjogi bevételei:
- Helyi adók, a helyi iparűzési adó 85%-os részesedése országos átlagban.
- Megyei önkormányzat kivételével minden önkormányzat kivethet helyi adókat.
- Vagyonátruházási illetékek: megyei önkormányzatok és megyei jogú városok bevételei.

A költségvetési korlát

- A központi költségvetés önkormányzati kötelezettségre kivételesen és külön törvényi felhatalmazással vállalhat kezességet.
- Nem részei a kincstári rendszernek – de lehetnek kiskincstárak.
- Tőkepiaci kapcsolat szabadsága, a hitelfelvételi korlát az önkormányzat korrigált saját bevételeinek 70%-a.
- Fizetéseképtelenség esetén speciális eljárás.

Az önkormányzati szektor költségvetésének bevételi szerkezete

- Saját folyó bevétel 26 %, ebből helyi adók 13% illetékek 2%.
- Saját eszköz értékesítés 9%.
- Megosztott adók 17%.
- Állami támogatások 31%.
- Átadott közpénz (főleg OEP) 14%.
- Hitel 3%.

Az önkormányzati szektor kiadási szerkezete

- **Közgazdasági csoportosítás**

- Személyi 47%
- Dologi 24%
- Beruházások 19%
- Transzferek 8%
- Adósságszolgálat 2%

- **Funkcionális csoportosítás**

- Állami funkciók 17%
- Jóléti funkciók 72%
- Gazdasági és egyéb funkciók 11%

Helyi önkormányzatok

Bevételek

Helyi adók
Átengedett központi adók
Nem normatív állami támogatás
Normatív állami támogatás
Önkormányzati szervek bevételei
Vagyongazdálkodás bevételei

Kiadások

Településfejlesztés
Településrendezés
Környezetvédelem
Lakásgazdálkodás
Vízrendezés
Csatornázás
Köztemetők fenntartása
Közutak, közterületek fenntartása
Helyi tömegközlekedés
Helyi tűzvédelem
Óvodai ellátás, alapfokú nevelés,
oktatás
Közművelődési tevékenység
Kisebbségi jogok biztosítása

Helyi adók

- Helyi iparűzési adó
- Idegenforgalmi adó
- Építményadó
- Kommunális adó
- Telekadó

Bevételek jellemzője

Bevétel-típus/ Szempont	Adók	Járulé- kok	Hozzá- járulás	Díjak	Nyere- ség	Vagyon- eladás	Hitel
Bevétel rendszeres-sége	Igen (törv.)	Igen (törv.)	Igen (törv.)	Igen (törv.)	Gazdálko-dástól függ	Nem	Nem
Célhoz kötöttség	Nem	Igen	Igen	Nem	Nem	Nem	Nem/igen
Melyik al-rendszer bevétele?	Közp. Önkor-mányzat	TB, alap	TB, alap	Szolg. Nyújtó	Tulajdo-nosé	Tulajdo-nosé, kincstár	Szuverén adós
Melyik kormányzati funkcióhoz kötődik?	Mindhár-om	Alloká-ció	Allokáció	Allokáció	Allokáció	Mind-három	Stabili-záció
Méltányos-ság mely típusa érvényesül?	Horizon-tális és vertikális	Szolida-ritás és telj.	Horizon-tális	Horizon-tális	-	-	Horizon-tális